

”HÄN PUHUU SIITÄ ET HÄN ON VALITTU JA ETTÄ HÄN
PÄÄSEE SINNE.”

LASTENTARHANOPETTAJIEN NÄKEMYKSIÄ SIITÄ,
MILLAISELLE LAPSELLE ICEHEARTS-TOIMINTAMALLI
ON SUUNNATTU SEKÄ ODOTUKSIA SEN
VAIKUTUKSISTA.

Sara Pöntinen

Viivi Orvasto

Diakonia-ammattikorkeakoulu

Sosiaalialan koulutusohjelma

Sosionomi (AMK) + Lastentarhanopettajan
kelpoisuus

Sosionomi (AMK)

24.11.2016

TIIVISTELMÄ

Pöntinen, Sara & Orvasto, Viivi. ”Hän puhuu siitä et hän on valittu ja että hän pääsee sinne.” - Lastentarhanopettajien näkemyksiä siitä, millaiselle lapselle Icehearts-toimintamalli on suunnattu sekä odotuksia sen vaikutuksista. Diak Kalasatama, Helsinki, syksy 2016, 57 s., 1 liite.
Diakonia-ammattikorkeakoulu, sosiaalialan koulutusohjelma, sosionomi (AMK) + lastentarhanopettajan virkakelpoisuus/ sosionomi (AMK).

Tämä kvalitatiivinen opinnäytetyö tehtiin yhteistyössä Icehearts Ry:n kanssa. Opinnäytetyössä selvitetään, millä perusteella lastentarhanopettajat ehdottivat poikia Icehearts-joukkueisiin. Tarkoituksena oli myös selvittää, miten he odottivat joukkueessa kasvamisen vaikuttavan lapseen myöhemmin.

Opinnäytetyötä varten haastateltiin seitsemää lastentarhanopettajaa kuudesta eri päiväkodista. Yksi haastatteluista toteutui parihaastatteluna. Tutkimushaastattelu toteutui puolistrukturoituna teemahaastatteluna, jossa apuna käytettiin puolistrukturoitua haastattelulomaketta. Haastattelut äänitettiin ja äänitteet litte- roitiin. Aineisto analysoitiin teemoittelemalla.

Tulokset osoittivat, että tärkeimpiä syitä, joiden perusteella lastentarhanopetta- jat ehdottivat poikia Icehearts-joukkueeseen, olivat perhetaustaan sekä ryh- mässä toimimisen haasteisiin liittyvät perusteet. Lastentarhanopettajat odottivat joukkue toiminnan vahvistavan ryhmässä toimimisen taitoja, sosiaalisuutta sekä konfliktien syy-seuraussuhteiden näkemistä. Toiminnan odotettiin myös tukevan poikien kasvua ja kehitystä sekä vahvistavan itsetuntoa.

Haastatteluiden perusteella lastentarhanopettajat kokivat yhteistyön Iceheartsin kanssa merkittäväksi niin ammatillisesti kuin lapsienkin kannalta. Työn pitkäjän- teisyys ja Icehearts-kasvattajien sitoutuvuus koettiin hyvin merkitykselliseksi.

Asiasanat: Icehearts Ry, ennalta ehkäisevä lastensuojelutyö, varhainen puut- tuminen, varhainen tuki, varhaiskasvatus, kvalitatiivinen tutkimus

ABSTRACT

Pöntinen, Sara & Orvasto, Viivi. "He is talking about that he is chosen one and that he is getting there." – Kindergarten teachers' visions about what kind of child the Icehearts-operating model is directed at and their expectancies of its effectiveness. Language: Finnish, 57 pages, 1 appendix.

Helsinki, Autumn 2016. Diaconia University of Applied Sciences, Diak South, Helsinki. Degree Programme in Social Services/ Social Services, Kindergarten teacher qualification.

This qualitative research thesis was made in co-operation with Icehearts Ry. The goal was to find out what were the reasons why the kindergarten teachers suggested the boys join the sport team of Icehearts. The goal was also to find out what were their expectations of how growing up in the team would affect the child later.

We interviewed seven kindergarten teachers from six different kindergartens. One of the interviews was actualized as a couple interview. The research interview actualized was as a half structured interview. We utilized a half structured interview form. The interviews were recorded and transcribed.

The results of the research showed that the main reasons why kindergarten teachers suggested the boys join the sport team of Icehearts were based on family backgrounds and difficulties of acting in the child groups. The kindergarten teachers expected the team to strengthen acting skills in a group, social skills and understanding causations of conflicts. They also expected that the team would support the boys' growing up, development and strengthening their self-esteem.

The co-operation with Icehearts was experienced as meaningful by the children and also professionally. The long-term nature of the work and commitment of the Icehearts educators were experienced to be very significant.

Key words: Icehearts Ry, preventive child welfare, early intervention, early support, early childhood education, qualitative research

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	6
2 TUTKIMUKSEN TAUSTA.....	8
2.1 Tutkimuksen tarkoitus ja tavoitteet.....	8
2.2 Aikaisemmat tutkimukset.....	8
3 PERHEEN MERKITYS LAPSEN KEHITYKSESSÄ.....	11
3.1 Yleistä perheen merkityksestä	11
3.2 Vähävaraisuus lapsiperheissä	11
3.3 Lapsen tukiverkosto	13
3.4 Maahanmuuttajaperheiden lapset.....	14
4 VARHAINEN PUUTTUMINEN.....	16
4.1 Varhaisen puuttumisen määrittelyä	16
4.2 Varhainen puuttuminen Icehearts-järjestössä.....	16
4.3 Ennalta ehkäisevä lastensuojelutyö	17
5 HAASTAVAT LAPSET PÄIVÄKODISSA	19
5.1 Haastava käyttäytyminen	19
5.2 Ryhmässä toimimisen vaikeus	19
5.3 Erilaisuus lapsiryhmissä.....	22
5.4 Haastava temperamentti	23
6 ICEHEARTS	25
6.1 Icehearts Ry.....	25
6.2 Joukkueen kokoaminen	26
6.3 Joukkueurheilun ja liikunnan merkitys.....	28
7 AINEISTON KERUU JA ANALYYSI	31
7.1 Haastateltavat	31
7.2 Kvalitatiivinen tutkimus.....	31
7.3 Haastattelu	31
7.4 Aineiston analysointi.....	34
8 TUTKIMUKSEN TULOKSET	36
8.1 Vastaajien taustatiedot ja joukkueen kokoaminen	36
8.2 Perhetaustan merkitys.....	37

8.3 Ryhmässä toimiminen	38
8.4 Monenlaista tukea tarvitsevat lapset	40
8.5 Lastentarhanopettajien odotukset	41
9 JOHTOPÄÄTÖKSET	43
9.1 Tulosten suhde lähdekirjallisuuteen	43
9.2 Havaintoja haastatteluista	44
10 POHDINTA	46
10.1 Opinnäytetyöprosessi.....	46
10.2 Ammatillinen kasvu	47
10.3 Eettisyys ja luotettavuus.....	48
LÄHTEET	51
LIITE 1. Kyselylomake lastentarhanopettajille	55

1 JOHDANTO

Sekä kansallisissa että kansainvälisissä seurantatutkimuksissa on havaittu, että perheen pitkäaikainen heikko taloudellinen tilanne on yhteydessä lasten fyysiseen ja psyykkiseen kehitykseen. Sen on todettu myös vaikuttavan lasten myöhempien elämänmahdollisuuksien sulkeutumiseen. On myös havaittu, että köyhyys saattaa heijastua negatiivisesti vanhempiin kasvattajina. Erityisesti varhaislapsuudessa koettu köyhyys on huomattu vaikuttavan lapsen sosiaalisiin suhteisiin ja myös kognitiiviseen kehitykseen. (Forssén 2012, 109.) Mannerheimin Lastensuojeluliitto raportoi, että huono-osaisten perheiden lapsilla osallistumismahdollisuudet ovat kapeammat kuin hyväosaisten perheiden lapsilla. Taloudellisten resurssien vähyyden vuoksi osa nuorista joutuu jättäytymään pois esimerkiksi koulun maksullisesta toiminnasta tai kavereiden tapaamisesta. Osallistumalla nuori voimistaa sosiaalisia suhteitaan ja pääsee toteuttamaan itseään, mikä on tärkeää nuoren kehityksen kannalta. (Nikkinen 2010, 3–5.)

Icehearts-järjestön toiminta on tärkeä ja ajankohtainen ehkäisevän lastensuojelutyön työmuoto. Icehearts Ry on järjestö, joka toteuttaa toiminnassaan varhaisen puuttumisen mallia. Järjestö antaa ammatillisen kasvun tukea lapsille, joista on herännyt erityinen huoli. Näille lapsille tarjotaan mahdollisuutta päästä mukaan maksuttoman urheiluharrastuksen pariin. Erityisesti huono-osaista perheistä tulevat lapset, jotka ovat vaarassa syrjäytyä, kuuluvat järjestön kohde-ryhmään. Icehearts-järjestöllä on tällä hetkellä 27 joukkuetta eri puolella Suomea. Joukkueet valitaan ammatillisin perustein ja ne toimivat kahdentoista vuoden ajan. Jokaisen joukkueen valmentajalla, eli kasvattajalla, on ammatilliset pätevyudet joukkueen johtamiseen. (Icehearts 2013.) Yleisimmät koulutustaus-tat kasvattajilla ovat sosionomi, yhteisöpedagogi, liikunnanohjaaja sekä lähihoitaja (Vartiamäki 2016). Järjestön tärkeimmät yhteistyökumppanit ovat kunnan sosiaalitoimi sekä varhaiskasvatuksen ja koulun henkilöstö. Heidän avullaan lapset valitaan joukkueisiin. Lapset aloittavat joukkue toiminnan kuusivuotiaina. Aluksi lapsia valitaan noin kymmenen, mutta myöhemmin se täydentyy noin 20-25 lapseen. (Icehearts 2013.)

Opinnäytetyö tehtiin yhteistyössä Icehearts-järjestön kanssa. Heiltä saimme aiheen tutkimukseen, jossa selvitimme, millä perusteella lastentarhanopettajat ehdottivat esikouluikäisiä poikia uuteen Icehearts-joukkueeseen. Icehearts työntekijät halusivat saada juuri lastentarhanopettajien näkemyksen siitä, millainen lapsi hyötyisi Iceheartsin tarjoamasta varhaisesta tuesta parhaiten. Toinen tärkeä aihe oli selvittää, miten lastentarhanopettajat odottivat joukkueessa kasvamisen vaikuttavan lasten elämään.

Koska joukkue on kasassa kaksitoista vuotta, joukkueen kokoamisprosessi on todella tärkeä osa työtä. Joukkueessa ei ole tilaa kaikille, joten on tärkeää, että siihen onnistutaan valitsemaan sellaiset lapset, jotka voisivat hyötyä parhaiten Iceheartsin tarjoamasta tuesta. Vaikka ilmaisesta joukkue toiminnasta ja kasvattajan kahdentoista vuoden tuesta olisi hyötyä lähes kaikille lapsille, ensisijaisesti joukkueeseen pyritään valitsemaan kaikkein huono-osaisimmat lapset. Tässä tutkimassamme valintaprosessissa olivat mukana lastentarhanopettajat ja Iceheartsin työntekijä.

2 TUTKIMUKSEN TAUSTA

2.1 Tutkimuksen tarkoitus ja tavoitteet

Tutkimuksemme tarkoituksena oli selvittää, millä perusteella lastentarhanopettajat ehdottivat poikia uuteen Icehearts-joukkueeseen. Tarkoituksena oli myös selvittää, miten he odottavat joukkueessa kasvamisen vaikuttavan lapseen myöhemmin. Tavoitteenamme on tuoda ilmi lastentarhanopettajien ammatillista näkökulmaa siitä, millaiset lapset ovat eniten avun tarpeessa. Haluamme tuoda myös esille joukkueurheilun tärkeyttä lapsen psykososiaalisessa ja fyysisessä kehityksessä.

Tutkimuksemme perustui kvalitatiiviseen puolistrukturoituun teemahaastatteluun, jossa käytössämme oli puolistrukturoitu kyselylomake. Aineiston keruu tapahtui puolistrukturoituna teemahaastatteluna. Tutkimus on tärkeä myös rahoituksen kannalta, jotta sillä voidaan osoittaa Icehearts-toiminnan tärkeys. Henkilökohtaisina tavoitteinamme on kehittää tietämystämme ennalta ehkäisevästä lastensuojelutyöstä sekä huono-osaisten perheiden tilanteista ja huono-osaisuuden syistä. Tavoitteenamme on myös haastatteluiden toteutuminen eettisesti ja ammattimaisesti ja tutkimusta hyödyttävän tiedon saaminen niiden kautta.

Tutkimuskysymyksemme ovat:

1. Mitkä ovat lastentarhanopettajien tärkeimmät kriteerit, joilla poikia ehdotetaan joukkueisiin?
2. Mitä odotuksia lastentarhanopettajilla on Icehearts-joukkue toiminnan vaikutuksista ehdottamiensa poikien kohdalla?

2.2 Aikaisemmat tutkimukset

Icehearts-toiminnasta on tehty useita opinnäytetöitä. Aiheeseemme parhaiten liittyviä töitä esittelemme tässä kaksi. Inkeri Hiilinen ja Seliina Takkinen (2014)

ovat tehneet opinnäytetyön aiheella Icehearts-joukkueen kokoamisprosessi. Ammattilaisten näkemyksiä kokoamisprosessin toteutuksesta. Hiilisen ja Takkinen tutkimuksen tavoitteena oli saada selville Iceheartsin ja sen yhteistyötahojen kokemuksia ja näkemyksiä kokoamisprosessin pituudesta ja aloittamisajankohdasta. Tutkimuskysymykset tämän tutkimuksen taustalla olivat: Mikä merkitys Icehearts-joukkueen kokoamisprosessin pituudella on ammattilaisten näkemysten mukaan? Sekä miksi toiminnan aloittaminen on tärkeää lapsen ollessa esiopetusiässä?

Hiilinen ja Takkinen käyttivät menetelmänään teemahaastattelua. Tutkimuksen tuloksista nousi esiin se, että pitkä kokoamisprosessi on tärkeää. On tärkeää, että toimintaan valikoituisi juuri ne lapset, jotka saavat varmasti toiminnasta hyödyn. Pitkästä kokoamisprosessista on myös hyötyä luottamuksen rakentumiselle yhteistyötahojen sekä kasvattajan ja lapsen välille. Tuloksista ilmeni, että Icehearts-toiminnan aloittaminen jo esikouluikässä on tärkeää siksi, että kasvattaja voi pysyä poikien tukena jo ennen peruskoulun aloittamista. Tähän liittyen nousi myös esikouluopetuksen joustavuus ja joukkue toiminnan sovittaminen siihen. (Hiilinen ja Takkinen 2014, 28 – 40.)

Eniten aiheuttamme sivusi Irina Tiitisen (2013) opinnäytetyö ”Hänhän on pohjimiltaan hyväntahtoinen poika”. Icehearts-joukkueen prosessikuvaus; Millä perusteilla lapsia on valittu joukkueeseen? Tiitisen tutkimuksen tarkoituksena oli kuvata joukkueen koonnin prosessi sekä tutkia, millaisia lapsia joukkueeseen on valittu ja millä perusteilla. Tutkimuksen taustalla olivat seuraavat tutkimuskysymykset: 1) Millainen oli joukkueen koonnin prosessi? Tähän kysymykseen liittyi myös kaksi tarkentavaa kysymystä, jotka olivat: Miksi prosessi on ollut toimiva ja mitä haasteita prosessissa on nähty olevan? Millaisia vahvuuksia ja haasteita verkostoilla on nähty olleen lapsia valitessa? 2) Miten lasten valintaa perusteltiin? Miten lasta kuvailtiin? Tähän liittyvät alakysymykset olivat: Millaiset ovat lasten taustat ja elinolosuhteet? Millaisena lapsen käytös näyttäytyy ryhmässä, vertaissuhteissa ja aikuissuhteissa?

Tiitinen käytti tutkimuksen keruumenetelmänä teemahaastattelua. Kaikkiin tutkimuskysymyksiin oli saatu vastaus. Kasvattajat niin päiväkodissa kuin Ice-

heartsissa olivat samaa mieltä siitä, kuinka joukkueen kokoamisen prosessi oli sujunut. Tiitinen sai kattavasti kuvattua sitä prosessia, joka joukkueen kokoamisessa käynnistyy. Kuvaukset yhteydenottojen kulusta eivät poikenneet lastentarhanopettajien ja kasvattajien välillä. Yhdeksi haasteeksi nousi lastentarhanopettajien puolelta joukkueeseen liittymisen puheeksi ottaminen vanhempien kanssa. Taas erityislasterhanopettaja koki puheeksi ottamisen vanhempien kanssa helpommaksi. Tätä hän perusteli sillä, että vanhempien kanssa on puhuttu jo vaikeimmistakin aiheista. Kasvattajien puolelta haasteeksi nousivat ajankäytön ongelmat, sekä sosiaalitoimen mukaan saamisen yhteistyöhön. Vanhemmat kokivat mallin pääosin toimivana ja sen takia eivät olleet vastahakoisia saamaan lastansa osaksi joukkuetta. Lasten valintaperusteista nousivat esiin monia tekijöitä, jotka vaikuttivat valintaan. Näitä olivat lapsen perhetausta ja –muoto, etninen tausta ja läheisverkosto tai sen puutteet. (Tiitinen 2013, 23 – 39.)

Tarkastellessamme näitä aiempia opinnäytetöitä ja verratessamme niitä omaan aiheeseemme, ero on siinä, että meidän aiheemme pureutuu nimenomaan lastentarhanopettajien näkökulmaan. Meidän tarkoituksenamme ei ollut tarkastella niinkään itse joukkueen koontia prosessia, vaan saada koottua lastentarhanopettajien ajatuksia siitä, millaiset lapset ovat eniten Iceheartsin tarjoaman tuen tarpeessa. Toinen tärkeä osa työssämme on myös tuoda esille odotuksia joukkueessa kasvamisen odotuksista juuri näiden ehdottamiensa poikien kohdalla. Vaikka esimerkiksi Tiitisen opinnäytetyössä sivutaan myös meidän aiheitamme, on tarkastelukulma kuitenkin eri, koska sen tarkoituksena oli kuvata Icehearts-joukkueen prosessia. Tiitisen työssä näkyi sekä lastentarhanopettajien, vanhempien että Icehearts-kasvattajien näkemykset. Meidän työssämme syvennyttään lastentarhanopettajien ammatilliseen näkemykseen.

3 PERHEEN MERKITYS LAPSEN KEHITYKSESSÄ

3.1 Yleistä perheen merkityksestä

Sukupolvien yli ulottuvat ongelmat sekä huono-osaisuus ovat monitahoinen ja laaja-alainen yhteiskunnallinen ongelma Suomessa tänä päivänä. Näin on siitäkin huolimatta, että suurin osa lapsista ja nuorista voivat hyvin. Lapsen myöhempään elämään vaikuttavat suuresti perheen tilanne sekä se, millaisissa olosuhteissa hän viettää lapsuutensa. Jos ihmisen resurssit ja mahdollisuudet ovat jo lähtökohtaisesti muita heikkommat, on hänellä suuri riski syrjäytyä. Lapsuusaikeiset elinolot ja kehitysympäristöt vaikuttavat oleellisesti yhteiskuntaan kiinnittymiseen. (Paananen & Gissler 2014, 208, 212.)

Perhesuhteet ovat tärkeässä osassa ihmisen hyvinvoinnin kokemuksessa. Hyvinvointia voi kuvata tässä tapauksessa ei-aineellisilla vaikuttajilla, kuten turvallisuudentunne ja arvostetuksi tuleminen. Kotitaustalla on todettu olevan yhteyttä sekä koulutusvalintoihin että terveyskäyttäytymiseen. (Suutala 2014, 21.) Lasten hyvinvointiin on havaittu vaikuttava suuresti vanhempien koulutus, sosio-ekonominen asema sekä terveydellinen ja taloudellinen asema (Paananen & Gissler 2014, 213).

3.2 Vähävaraisuus lapsiperheissä

Vuodesta 1995 lähtien lapsiperheiden tuloerot ovat kasvaneet merkittävästi ja lapsiperheiden taloudellinen asema on selkeästi heikentynyt. Samalla yhteiskunnan elintaso kuitenkin nousee tasaiseen tahtiin nostoen samalla koko ajan vaatimuksia siitä, mitä nyky-yhteiskunnassa mielletään kuuluvan normaalin elämään. Jossain vaiheessa pienituloisuus johtaa siihen, että ei ole enää mahdollista osallistua toimintoihin, jotka mielletään yleisellä mittapuulla tavallisiksi. Näihin tavallisiin kulutusmahdollisuuksiin lasketaan muun muassa oma huone, viikkoraha, kännykkä, maksulliset harrastukset, tietokone tai yksityislääkärille meno tarvittaessa. Nämä asiat pystyi vuonna 2006 kustantamaan noin kolman-

nes lapsiperheistä. Perheissä joissa oli pieniä lapsia tai joissa lapsia oli useampi, näiden asioiden tarjoaminen oli keskimääräistä vaikeampaa. Yksinhuoltajaperheissä näiden tavanomaisena pidettyjen asioiden kustantaminen oli kaikkein vaikeinta. (Salmi, Sauli & Lammi-Taskula 2012, 25, 33.)

Köyhyys on yleisimmin jaettu absoluuttiseen ja suhteelliseen köyhyyteen. Suomessa absoluuttinen, henkeä ja biologisia perustarpeita uhkaava köyhyys on harvinaisempaa kuin suhteellinen köyhyys. Suhteellinen köyhyys taas tarkoittaa sitä, että yhteiskunnan vähävaraiset ovat köyhiä verrattuna muuhun väestöön. Käsitteenä tunnetaan myös subjektiivinen köyhyys, jolle ominaista on se, että ihminen itse tuntee olevansa köyhä. Vähävaraisuuden yhtenä indikaattorina pidetään Toimeentulotukilain (1412/1997) ja asetusten mukaista toimeentulotuen saamista. (Vuori 2012, 16.)

Lapsiperheiden köyhyyden taustalta löytyy usein työttömyyttä. Verrattuna muihin lapsiperheisiin köyhien lapsiperheiden huoltajista löytyy enemmän niitä, joilla ei ole peruskoulun jälkeistä ammattitutkintoa. Nykypäivän työmarkkinoilta voi olla vaikea löytää töitä ilman kunnollista ammattitutkintoa, joten työttömyyden voi nähdä olevan näissä tapauksissa seurausta tästä. Vähävaraisten lapsiperheiden huoltajissa on kuitenkin myös joukko niitä, joilla on korkeakoulutasoinen koulutus, mutta perhe kamppailee toimeentulon kanssa tästä huolimatta. Köyhien lapsiperheiden perherakenteen on havaittu olevan erilainen muihin lapsiperheisiin verrattuna. Lapsia on köyhissä perheissä useimmin kolme tai enemmän. Myös yksinhuoltajaperheiden on havaittu olevan huomattavasti keskivertoperheitä köyhempiä. (Salmi, Sauli & Lammi-Taskula 2012, 28 – 30.)

Jos perhe ei tunne kykenevänsä selviytymään arjen vaatimuksista, se aikaansaa kokemuksen heikoista voimavaroista ja terveys ja hyvä vointi alkaa tuntua uhatuilta. On huomattu, että erityisesti köyhyys ja pienituloisuus käynnistää prosessin, joka ajaa ihmiset huono-osaisuuden kierteeseen. Vähävaraisuudella on havaittu olevan yhteys lasten huonoon terveyteen sekä murros- ja nuoruusiän masennukseen ja ahdistukseen. Perheen alhainen sosioekonominen asema ja koululaisten psykosomaattisten oireiden useus sekä perheenjäsenen työttömyys ja huono terveys on todettu liittyvän Pohjoismaissa toisiinsa. (Vuori 2012,

18–19.) Sosioekonomisella asemalla on myös suuri vaikutus lasten ja nuorten syrjäytymiseen, terveyteen, oppimiskykyyn ja käyttäytymiseen. Lapsuudessa koetun köyhyyden on todettu vähentävän peruskoulun loppuun suorittamisen todennäköisyyttä. (Paananen & Gissler 2014, 213.)

Kodin ilmapiiri muuttuu herkästi talousvaikeuksien myötä. Vanhemmat saattavat menettää itseluottamuksensa ja kärsiä masennuksesta ja unettomuudesta. Pitkäkestoinen köyhyys varhaislapsuudessa koettuna vaikuttaa negatiivisesti lapsen sosiaaliseen ja kognitiiviseen kehitykseen. Lasten köyhyyden kasvaessa ovat kasvaneet samanaikaisesti myös lasten ja nuorten pahoinvointia kuvaavat indikaattorit. (Kupiainen 2009, 7–9.)

3.3 Lapsen tukiverkosto

Rakkaus ja kiintymyssuhde ovat kaksi eri asiaa. Vanhempi voi todella rakastaa lastaan ja samanaikaisesti olla kykenemätön toimimaan lapselleen turvallisenä aikuisena ja lapsen edun mukaisesti. Lapsi kokee herkästi vahvaa ulkopuolisuuden tunnetta, jos hänellä ei ole ollut mahdollisuutta kiinnittyä vanhempaansa tai muuhun aikuisen lähisuhteissaan. Tämä voi ilmetä joko takertumisena siihen joka on paikalla, tai kokonaan suhteista vetäytymisenä. Puutteellinen puuttuminen varhaislapsuudessa voi näkyä aikuisuudessa turvattomuuden tunteena, neuvottomuutena ja ahdistuneisuutena. (Suutala 2014, 22–23.)

Perheen kriisitilanteessa lapsen tai nuoren kyky solmia perheen ulkopuolisia suhteita saattaa häiriintyä. Lapsen kasvua ajatellen on hyvin merkittävää, että hänellä on turvallinen suhde edes yhteen luotettavaan aikuiseseen. Jos lapsi tai nuori ei voi tukeutua omiin vanhempiinsa, hän saattaa etsiä tukea ja turvaa muualta. Mahdolliset sisarukset ja ystävät saattavat olla tärkeitä ihmisiä joihin tukeutua. Näiden lisäksi joillekin lapsille opettaja, nuoriso- tai sosiaalityöntekijä tai kummi toimii luotettavana aikuisena johon turvata. (Tolonen 2009, 145,160.)

Lapsi tarvitsee luotettavan aikuisen, joka tukee häntä että lapsi voi kokea merkityksellisyyttä. Lapsen kanssa työskentely vaatii aikaa ja aidon lapsilähtöisen

kohtaamisen, joka ei onnistu jos hänen kanssaan työskentelevä aikuinen vaihtuu usein. Lapsen tulevaisuus turvataan luomalla terve ja turvallinen ihmissuhde. Suhteen syntymiseksi sille täytyy olla tilaa ja aikaa juurtua. (Suutala 2014, 24 – 26.) Lapsen itsetunto ja omanarvontunto näyttää olevan riippuvainen siitä, että hänellä on edes yksi luotettava, turvallinen ja tärkeä aikuinen. Tämän aikuisen tulisi tukea lapsen uskoa tulevaisuuteen sekä elämässä pärjäämiseen. (Mattila 2011, 19.)

3.4 Maahanmuuttajaperheiden lapset

Suomen huostaan otetuista lapsista ja nuorista maahanmuuttajalasten osuus on usein suurempi kuin heidän väestöosuutensa perusteella voisi olettaa. Sama näkyy myös nuorina rikoksentekejinä tuomituissa, joissa maahanmuuttajanuorten osuus on myös monin paikoin suurempi kuin voisi edellyttää. Maahanmuuttajataustaiset lapset ja nuoret tasapainottelevat eri kulttuurien ristitulella ja voivat pahoin. Tämä oireilu tulee näkyviin negatiivisina tilastokäyriinä. (Gottberg 2012, 60.)

Maahanmuuttajaperheiden lapsille on muiden tavoin tärkeää, että heillä on mahdollisuus kuulua ja kiinnittyä sosiaalisiin ympäristöihin. Tärkeää on myös kokea hyväksyntää, yhdenvertaisuutta sekä syrjimättömyyttä. (Kerkkänen ja Säävälä 2015, 27.) Kasvava lapsi etsii aktiivisesti paikkaansa yhteiskunnassa ja erityisesti oman ikäistensä joukossa. Erilainen kulttuuritausta voi tuntua taakalta, varsinkin jos kaverit eivät osaa suhtautua siihen luonnollisella tavalla. (Novitsky i.a.,11)

Maahanmuutto ja kotoutumiseen liittyvä prosessi on haastava kokemus monille perheille. Se koettelee vanhemmuuden lisäksi perheen sisäistä eheyttä. Perheen sisäisiin suhteisiin kohdistuu paineita esimerkiksi kielitaidottomuuden tai työelämän johdosta. Elämä voi ajautua kriisiin kun odotukset ja realiteetit eivät kohtaakaan. (Katisko 2013, 10, 19.) Maahanmuuton aiheuttama stressi ja väsymys vaikuttavat myös vanhempien voimavaroihin toimia lasta ohjaavana ja opastavana aikuisena. Jos vanhemmilla ei ole toimivaa tukiverkostoa, he saat-

tavat turvautua lapseen. Tällöin voi tapahtua niin, että ei synny ymmärrystä siitä, että lapsi tai nuori ei kykene vastavuoroiseen kumppanuuteen ja oman toiminnan kontrolliin. Tämä voi johtaa siihen, että lapsen käytösongelmia tai yllälyöntejä pyritään korjaamaan keinoin, joka ei ole hyväksyttyä suomalaisen lainsäädännön puitteissa. (Novitsky i.a, 6.)

Maahanmuuttajalapsen uskontoon, kasvatuseriaatteisiin ja muihin kodin kulttuuriin liittyvät tekijät voivat poiketa suuresti kantaväestön kulttuurista. Ristiriitoja voi tulla päiväkodissa tai koulussa, jos kurinpidolliset tai aikuisen auktoriteetti-rooliin liittyvät näkemykset eroavat. Tällainen kulttuurillisista syistä aiheutuvat ristiriidat voivat hämmentää lasta ja näkyä käytös- tai sosiaalisen sopeutumattomuuden ongelmina. (Nissinen, Nurminen ja Sarlin 2007,14.)

Katiskon (2011) sosiaalityöntekijöille tekemässä tutkimuksessa kävi ilmi, että maahanmuuttajataustaisissa perheissä on sosiaalityöntekijöiden mukaan koko ajan tavallisempaa lapsen kannalta turvaton arki. Kodissa saattaa olla perheväkivaltaa, taloudellista turvattomuutta sekä kodin menettämisen uhkaa. Näissä tapauksissa tarvitaan aikuissosiaalityön, poliisin ja lastensuojelun yhteistyötä. Lapsen tai nuoren on tällaisessa riskitilanteessa helppo ajautua väkivaltatilanteisiin tai päihteidenkäyttäjäksi. (Katisko 2011, 28.)

4 VARHAINEN PUUTTUMINEN

4.1 Varhaisen puuttumisen määrittelyä

Varhaisella puuttumisella tarkoitetaan yleensä lapsiin ja nuoriin kohdistuvaa varhaista auttamista syrjäytymisriskien kasautumisen ehkäisemiseksi. Varhaisen puuttumisen käsite ja siihen liittyvä toiminta voidaan ymmärtää usein eri tavoin. Sillä voidaan tarkoittaa esimerkiksi varhaisten oppimisvaikeuksien tai oireiden tunnistamista, tarvittavien tukitoimien järjestämistä tai poikkeavuuden kontrolloimista. Varhainen puuttuminen voi tarkoittaa myös toimintaa, jossa huolet otetaan esiin varhain ja kunnioittavasti, pyrkien hyvään yhteistyöhön. (Pyhäjoki & Koskimies 2009, 186–187.)

Varhaisen puuttumisen toiminta suuntautuu usein lapsiin, nuoriin ja perheisiin. Suomessa se on esillä keskeisesti esimerkiksi hallitusohjelmassa. Perheiden elämään puuttuminen on aina lupaus tehdä asialle jotain. Avointa asioiden käsittelyä tulee tarjota perheille kunnioittavassa ja vastavuoroisessa ilmapiirissä. Olennaista on tarjota tukea silloin, kun auttamismahdollisuudet ovat suotuisat. Keskiössä on perheiden aito osallisuus sekä avoin yhteistyö, joka ylittää sektori-rajat joustavasti. Avoin yhteistyö tarkoittaa työntekijöiden, perheiden ja läheisten toimimista, silloin kun omat toimintamahdollisuudet ovat vähentyneet ja ongelmat ovat kasautuneet. (Pyhäjoki & Koskimies 2009, 186–187.)

4.2 Varhainen puuttuminen Icehearts-järjestössä

Varhainen puuttuminen on avainasemassa, kun halutaan ehkäistä syrjäytymistä ja osattomuutta. Vartiamäki ja Niemelä (2010) kertovat, että lapsuusiän käytös- ja tunne-elämän ongelmat sekä hyperaktiivisuus voivat ennustaa aikuisiän runsasta päihteiden käyttöä ja rikollisuutta. Heidän mukaansa noin neljä prosenttia pojista kokee lapsuudessaan häiriöitä sekä käytös- että tunne-elämänsä alueella. Teoksessaan he tuovat esille, että pojat kuuluvat riskiryhmään, sillä nuorina aikuisina he vastaavat neljäsosasta ikäluokkansa rikoksista. Icehearts-järjestö

pyrkii löytämään ydinryhmäänsä juuri kyseisen riskiryhmän pojat, jotka tarvitsevat pitkäkestoista tukea sekä varhaista puuttumista. (Vartiamäki & Niemelä 2010, 11.)

Icehearts-järjestön koulutyöllä pyritään luomaan lapselle turvalliset rajat ja tarjoamaan välittävän aikuisen läsnäoloa. Icehearts-kasvattaja tapaa joukkueensa jäsenet jokaisena arkipäivänä, jotta lapsi oppii vähitellen luottamaan aikuiseen joka on häntä varten. Tällainen varhainen puuttuminen on Vartiamäen ja Niemelän mukaan tärkeää, sillä jos poika kasvaa ilman riittävää isän tukea, voi hänen elämässään ilmetä erilaisia käytöshäiriöitä ja antisosiaalista oireilua. Eri-tyishuomio juuri poikia kohtaan on pitkällä tähtäimellä kustannustehokasta. Huonosti voivat miehet saattavat purkaa laajasti omaa pahaan oloaan ympärillään olevaan maailmaan, jolloin heidän pahoinvointinsa voi pitkittyessään tulla yhteiskunnalle kalliiksi. (Vartiamäki & Niemelä 2010, 11–13.) Icehearts-kasvattajat tukevat perheitä auttamalla ja aktivoimalla lapsia, mutta eivät korvaa lapsen omia vanhempia tai huoltajia (Turkka & Turkka 2008, 23 – 24).

4.3 Ennalta ehkäisevä lastensuojelutyö

Ennalta ehkäisevällä lastensuojelutyöllä edistetään ja turvataan lasten kasvua, kehitystä sekä hyvinvointia. Tavoitteena on myös tukea vanhemmuutta kehittämällä kasvuolosuhteita sekä lasten ja nuorten palveluita. Kaikilla lasten ja perheiden kanssa työskentelevillä on vastuu asiakkaidensa hyvinvoinnista ja tunnistaa heidän tarpeensa mahdollisimman varhain. Myös kunnan peruspalveluihin sisältyy ehkäisevää lastensuojelutyötä. Näitä peruspalveluita ovat muun muassa neuvolat sekä muu terveydenhuolto, päivähoito, opetus ja nuorisotyö. Palveluiden tarkoituksena on tukea lapsia ja perheitä ja antaa heille erityistä tukea silloin, kun lapsi tai perhe ei ole lastensuojelun asiakkaana. Tarjottava tuki on esimerkiksi kotikäyntien tai lisäkäyntien tarjoamista lapselle tai perheelle, kun taas erityinen tuki voi olla neuvolan perhetyötä tai koulun sosiaaliohjausta. On tärkeää, että tukea tarjotaan riittävän varhain, jos vanhempien voimavarat ovat jo ehtyneet. (Terveyden ja hyvinvoinninlaitos 2015.)

Ehkäisevän lastensuojelutyön tulosten osoittaminen voi olla ongelmallista, sillä tulostavoitteiden täytyminen ja rahoitus ovat nyky-yhteiskunnassa keskeisessä roolissa. Tämän vuoksi voi jäädä huomiotta lapsen vahvistaminen ennen ongelmien ilmaantumista. Ensisijaisesti tulisi lapsen kasvun tukemiseksi tukea vanhempia. Jos tämä näyttää riittämättömältä tukikeinolta, lapsen tulisi saada arkensa tueksi joku kodin ulkopuolinen luotettava aikuinen, joka tuo lapselle turvaa. Jos hyvinvointitarve huomataan vasta lapsen voidessa huonosti, ollaan avun kanssa jo muutaman askelen jäljessä. Lasten hyvinvointitarpeeseen tulisi osata tarttua jo ennen kuin lapsi voi huonosti. Lasten kanssa työskennellessä oleellista olisi luottaa ammattitaidon tuomaan kokemukseen ja ymmärrykseen siitä, minkälaiset olosuhteet tai elämäntarinat altistavat huonosti voimiselle. Ehkäisemällä ongelmia tarpeeksi ajoissa on mahdollista vähentää aikuisiän ongelmia. (Mattila 2011, 19, 51 – 52.)

Lastensuojelulain (417/2007) mukaan ensisijainen vastuu lapsen hyvinvoinnista on vanhemmilla tai muilla lapsen huoltajilla. Lapsen huoltajien on turvattava lapsen tasapainoinen kehitys ja hyvinvointi. Lasten ja perheiden kanssa työskentelevien viranomaisten tehtävänä on tukea vanhempia lapsen kasvatuksessa. Viranomaisten tulee tarjota perheelle apua riittävän varhain ja tarvittaessa myös ohjata lapsi ja perhe lastensuojelun piiriin. (Lastensuojelulaki 417/2007.)

5 HAASTAVAT LAPSET PÄIVÄKODISSA

5.1 Haastava käyttäytyminen

Sosiaalisen vuorovaikutuksen taitojen kehittyminen, yhdessä toimiminen ja oppiminen ovat keskeinen osa lapsen arkipäivää sekä sosiaalisen identiteetin rakentumista. Lasten vertaissuhteissa oleellisia elementtejä ovat leikkiminen, jakaminen, toisten kanssa toimeen tuleminen, yhteistyön tekeminen ja kilpailu. Päiväkoti mahdollistaa lasten erilaisten tietojen, kiinnostuksen kohteiden ja kokemusten kohtaamisen. (Koivula 2010, 26.)

Lapsen haastavan käyttäytymisen taustalla voi olla useita eri syitä. Haastava käytös voi johtua ristiriitaisista tunteista, turvattomuudesta, jostakin ahdistavasta tunteesta tai toistuvista pettymyksistä. Taustalla voi vaikuttaa taitovaje, jolloin uusien taitojen omaksuminen vaatii paljon harjoittelua uusissa tilanteissa. Lapsi voi kokea vaikeuksia toiminnanohjaustaidoissa, joka näkyy arjessa juuttumisena tai jumiutumisenä. Tällaisissa tilanteissa lapsen on vaikea päästä yli tietynlaisesta tunnetilasta, ajattelusta tai toiminnasta ilman aikuisen tukea. Myös kielelliset vaikeudet ovat haaste, kun lapsen on vaikea ilmaista omia tarpeitaan. (Lundán 2012, 37–38.)

Haastava käyttäytyminen voi johtua myös puutteesta kognitiiviseen joustavuuteen. Tämä ilmenee helposti tulistuvan lapsen reagoinnissa ja toiminnassa. Lapsi toimii ennen kuin ajattelee ja siksi hänellä on vaikeus huomata vaihtoehtoisia tapoja toimia haastavissa tilanteissa. Myös puutteet sosiaalisissa taidoissa voivat johtaa siihen, että lapsi ei osaa tai huomaa tulkita sosiaalisia vihjeitä oikein ja toimii siksi väärin. (Lundán 2012, 38.)

5.2 Ryhmässä toimimisen vaikeus

Varsinkin uusissa ryhmissä lapsen ei ole aina helppo saavuttaa sosiaalista asemaa. Ryhmässä toimimisessa on kyse sosiaalisista taidoista, laumassa sel-

viytymisestä ja itsetunnosta. Ryhmätilanteissa kaverisuhteista kilpailu ja oman vallan ja edun tavoittelu alkavat nopeasti. (Cacciatore & Koiso-Kanttila 2008, 102.)

Ryhmässä toimiminen voi osoittautua lapselle haasteena päiväkotimaailmassa. Vaikeus ryhmässä toimimiseen voi johtua monestakin eri tekijästä, jotka voivat myös hankaloittaa muiden lasten kanssa olemista ryhmässä. Näitä erilaisia tekijöitä voivat olla esimerkiksi heikko pettymyksen sietokyky, halu olla keskipisteenä, hiljaisuus, kiusaaminen, syrjintä tai kömpelyys. Pettymyksen sietokyvyn kehittyminen on yksi lapsuusajan tärkeimmistä opittavista asioista. Kuitenkin joillekin lapsille on erityisen vaikeaa sietää pettymystä ja se voi purkautua suuttumuksena, muiden kiusaamisena, häiritsemisenä tai vetäytymisenä. Usein pettymyksen liittyvät sellaisiin tilanteisiin, joissa lapsi on tavoitellut onnistumista omassa toiminnassaan. Joidenkin lastentarhanopettajien toteamana erityisesti pojat reagoivat voimakkaasti epäonnistumiseen kilpailutilanteissa. Loppujen lopuksi kuitenkin persoonakohtaiset erot ovat suurempia kuin sukupuolten väliset erot. (Cantell 2010, 14–15.)

Ihmiset toimivat yleensä ryhmässä eri tavalla kuin muutaman ihmisen kanssa. Mitä enemmän siinä on ihmisiä, sitä hajanaisempi on sen rakenne ja ennakoimattomampaa on kaikkien käytös. Aikuinen voi joutua toimimaan suurissa ryhmätilanteissa vain hetkittäin. Taas lapselta ryhmässä toimimiseen odotetaan kokopäiväistä valmiutta. Ihmisellä on tapana turvautua aggressioon silloin, kun häneltä loppuvat keinot. Lapsi turvautuu yleensä aggressioon tilanteessa, jota hän ei vielä hallitse, mutta aina kyse ei ole siitä, että keinot loppuisivat. Joskus aggressio on tehokas ja paras keino erityisesti suurissa ryhmissä, sillä se voi olla tehokkain keino päästä päämäärään. Lapsi huomaa, että huutamalla hän tulee kuulluksi ja tönimällä saa tilaa. Lapsen päästessä päämäärään aggression avulla, hän kokeilee sitä myös uudestaan ja näin aggressio lisääntyy ja vahvistuu hänen käytöksessään ja samalla sosiaalisten taitojen kehittyminen estyy. (Keltikangas-Järvinen 2012, 146–148.)

Päiväkodissa usein aktiiviset lapset varastavat huomion. Lastentarhanopettaja voi joutua jatkuvasti komentamaan puheliaita, eikä näin ehdi kiinnittää huomiota

ujoihin lapsiin. Lapsen itsearvostus vaatii kuitenkin tunnustusta ja huomaamista. Jopa kielteinen palaute voi olla vahviste, joka ilmoittaa, että lapsi on huomattu. Hiljainen ja ujo lapsi jää usein ilman minkäänlaista palautetta. Ryhmätilanteissa vallitseekin usein viidakon laki. Siinä nopeammat ja aggressiivisemmat raivavat tilaa itselleen hiljaisempien ja ujomprien kustannuksella. Vaikka lastentarhanopettaja haluaisikin panostaa ujoihin lapsiin ja keskustella heidän kanssaan, joutuu hän keskeyttämään monta kertaa kieltäessään puheliaita ja aktiivisia. Näin huomio menee taas väärään osoitteeseen. (Viljamaa 2009, 55-56.)

Huomionkaipuu, eli halu olla keskipisteenä, voi tulla ilmi niin, että lapsi hakee aikuisen huomiota joko yrittämällä tehdä asioita mahdollisimman hyvin, tai tehden ne tahallaan huonosti. Lähtökohtaisesti on luonnollista, että lapsi kaipaa aikuiselta huomiota ja palautetta, mutta se muodostuu hankaluudeksi, jos lapsen huomionkaipuu on ylivilittynyt ja purkautuu itsekkyytenä, levottomuutena ja aggressiivisuutena. Tämä on erityisen ongelmallista ryhmätilanteessa, sillä kaikilla lapsilla tulisi olla yhtäläiset mahdollisuudet saada huomiota aikuiselta. Tällaisissa tilanteissa erityisesti hiljaiset lapset jäävät usein huomioitta ja omiin oloihinsa. Tämä vaikuttaa kasvattajan ja lasten vuorovaikutukseen, vaikka asia olisikin tiedostettu. Hiljaisuuden taustalla saattaa olla moninaisia ongelmia, joiden juuret ovat kaukana lapsuudessa. Hiljaisuutta ei kuitenkaan aina tarvitse tulkita ongelmaksi vaan se voi liittyä osaksi lapsen persoonaa. Varhaiskasvattajan tehtävänä onkin selvittää johtuuko hiljaisuus arkuudesta, pelosta, jännityksestä vai siitä, että lapsi viihtyy omissa oloissaan ja viihtyy hiljaa. (Cantell 2010, 54-70.)

Lapsen toimiessa väärin, hän ei välttämättä ole löytänyt oikeaa keinoa toimia oikein. Aikuisen mielestä lapsi voi toimia järjettömällä tavalla, mutta häiriköinti ja sisäinen levottomuus voivatkin johtua vain puutteellisista taidoista. Todellisuudessa lapsi saattaa etsiä järkeviä selityksiä tunnistamattomalle levottomuudelleen ulkoisista asioista. Ryhmässä toimisessa ujut ja herkäät lapset tarvitsevat rohkaisua puolustaa itseään, kun taas rohkeat rämöpäät saattavat tarvita rauhoittavaa esimerkkiä yhteisien sääntöjen neuvotteluissa ja sovitteluissa. (Lundán 2012, 40–41.)

5.3 Erilaisuus lapsiryhmissä

Kiusaaminen ja syrjintä ovat vakavia asioita, joiden havaitseminen ja niihin puuttuminen on suuri haaste lasten keskuudessa. Kiusaamisella on monia muotoja, ne voivat olla niin vaivihkaisia ja äänettämiä viestejä tai suoranaista väkivaltaa toista kohtaan. Kiusaamistilanteet voivat olla raskaita myös niille lapsille, jotka joutuvat seuraamaan tilannetta sivusta. Myös syrjintä on yksi kiusaamisen muoto, jota tapahtuu lapsiryhmissä jo päiväkodissa. Syrjintään voi vaikuttaa muun muassa toisen lapsen erilaisuus kuten erilainen ihonväri, uskonto, kieli ja tavat. Ulkopuoliseksi jäämisen kokemus voi olla monelle niin raskas, että se seuraa läpi elämän. Varhaiskasvattajat edustavat monille lapsille konkreettisesti suomalaista yhteiskuntaa sääntöineen ja arvoineen. Siksi onkin olennaista, että kasvattajat toimivat aina ja kaikissa kiusaamis- ja syrjintätilanteissa johdonmukaisesti ja selvästi. (Cantell 2010, 107-129.)

Kömpelöt, hitaat tai muuten erilaiset lapset erottuvat helposti muista. Erilaisuus huomataan ja siksi se saattaa usein hämmentää ja ärsyttää muita lapsia. Joillekin lapsille oma erilaisuus ja mahdollinen fyysinen rajoittuvuus voi tuottaa häpeää ja halua vetäytyä joukosta. Lapsilla on paine toimia ryhmässä samalla tavalla kuin muut. Erilaisista oppimistavoista tulisikin keskustella lapsiryhmän kesken. On tärkeää, että lapset voisivat kokea tulevansa hyväksytyksi ryhmässä omista heikkouksistaan huolimatta. Kasvattajan tehtävänä on vaikuttaa siihen, millaista lasten vuorovaikutus on ja millainen ryhmän ilmapiiri on. Ilmapiiriin tulisi sallia turvallisen epäonnistumisen. (Cantell 2010, 135-141.)

Sosiaalinen yhteenkuuluvuus tarkoittaa sitä, että lapsi tuntee kuuluvansa joukkoon. Tällainen ilmapiiri lapsiryhmissä on oleellinen psyykkisen hyvinvoinnin ja viihtymisen kannalta. Ryhmässä, jossa on hyvä ilmapiiri lapsi voi kokea tulevansa hyväksytyksi sekä tuntea itsensä päteväksi ja arvostetuksi. (Sääkslahti 2015, 109.)

5.4 Haastava temperamentti

Temperamentti on lapsen synnynnäinen tapa reagoida omiin sisäisiin tunnetiloihin ja aistimuksiin sekä ulkopuolelta tuleviin ärsykkeisiin. Temperamentin piirteisiin kuuluvat muun muassa sopeutuvuus, sinnikkyys, lähestymis- tai vetäytymistaipumus, aktiivisuus, sensitiivisyys, sinnikkyys, häiriintyvyys, rytmisyys eli ennustettavuus sekä intensiivisyys eli emootioiden ilmaisuvoimakkuus. Jokaisessa lapsessa yhdistyvät nämä erilaiset temperamenttipiirteet. Hyvin aktiivinen lapsi voi olla hyvä hallitsemaan tunteitaan, kun taas vetäytyvä lapsi voi saada raivokohtauksia ja häiriintyä helposti. Se kuinka lapset toimivat sosiaalisissa tilanteissa, määräytyy osittain näiden erilaisten temperamenttipiirteiden perusteella. (Liuska & Turunen 2015, 42–43.)

Temperamentti vaikuttaa siis yksilön tunteiden säätelyyn. Tulistuvan temperamentin omaavalla ihmisellä on voimakkaan ja nopean tunteen persoonallisuuksia, kun taas toinen ihminen saattaa viipyä tunteissaan pitkään, eikä meuhkaa ennen kuin on todella ärsytetty. Myös stressireaktio on toisilla paljon suurempi. Tunteiden säätely voi olla haastavaa niille lapsille, joilla on haastava temperamentti. (Cacciatore & Koiso-Kanttila 2008, 93.)

Haastavat lapset omaavat usein haastavan temperamentin monilla temperamentin piirteillä. Lapsi voi olla hyvin kärsimätön, kovaääninen, nopea, perustytymätön tai äärettömän sinnikäs, ja kasvattaja voi kokea nämä piirteet vaikeiksi. Vilkas ja voimakas temperamenttinen lapsi haluaa kokeilla jokaista asiaa, särkee tavarat, ei malta odottaa vuoroaan, valehtelee, varastelee ja joutuu helposti riitoihin. Tällainen lapsi koetaan usein haastavaksi päiväkodissa. Haastava lapsi voi kärsiä myös neuropsykologisesta poikkeamasta, kuten ADHD:stä tai aspergerista. Haastavan lapsen voi olla vaikea oppia yhteisön sääntöjä ja huomata oman toiminnan vaikutus muihin ihmisiin. (Viljamaa 2009, 5-31.)

Ainoastaan osa lapsista on rytmiltään säännöllisiä, hyväntuulisia ja sopeutuvat muutoksiin helposti. Vaikeasti hallittavissa oleva temperamentti voi näkyä esimerkiksi rytmien epäsäännöllisyytenä, taipumuksena ärtyä helposti sekä hitaana sopeutuvuutena. Tällaisen temperamentin omaava lapsi ilmaisee mielialan-

sa voimakkaasti sekä on usein huonotuulinen. Lapsen stressinsietokyky mää-
räytyy myös temperamentin mukaan. (Hermanson 2012.)

Aktiivisuus ja rohkeus ovat oikein kanavoituna kullanarvoisia temperamenttipiir-
teitä. Erityisesti urheilu tarjoaa väylän onnistumiseen ja itsearvostuksen vahvis-
tamiseen. Jokaisen on tärkeä osata jotain, josta voi olla ylpeä ja jota voi näyttää
muille. Erityisesti hiljaiselle ja vetäytyvälle pojalle, joka tarvitsee rajuutta ottaak-
seen paikkansa poikaporukassa, urheilu on harvoin virheinvestointi. Joukkueur-
heilussa ja rehvakkaassa ryhmässä, pojat löytävät paikkansa urheilusuorituksil-
la. (Viljamaa 2009, 120-121.)

6 ICEHEARTS

6.1 Icehearts Ry

Vuonna 1995 Vantaalle perustettiin sosiaalinen urheiluseura, jonka tarkoituksena oli ennaltaehkäistä syrjäytymistä joukkueurheilun avulla. Tämän urheiluseuran takana olivat poika ja isä, Ville ja Ilkka Turkka. Ville ja Ilkka kutsuvat itseään urheiluhulluiksi kasvattajiksi, joiden mielestä lapsia ja nuoria voi auttaa parhaiten juuri olemalla ja tekemällä heidän kanssaan. Toimintamallin perustamisen jälkeen isän ja pojan tavoitteena oli valtakunnallinen järjestö, jotta mahdollisimman moni lapsi saisi mahdollisuuden harrastaa sekä tuntea kuuluvansa osaksi yhteisöä. (Icehearts 2013; Turkka & Turkka 2008, 12.)

Ennen urheiluseuran perustamista Ville teki töitä lastenkodeissa. Siellä hän havaitsi lasten ja nuorten yhteiseksi tekijäksi sen, että kenelläkään ei ollut kodin ulkopuolista, pitkäkestoista ja aikuisen ohjaamaa vapaa-ajan harrastusta. Ville alkoi ideoimaan omaa joukkuetta, jonka keskeinen ajatus oli tarjota joukkue niille, joiden kukaan muu ei ajattele olevan mukana missään joukkueessa. (Turkka & Turkka 2008, 11.)

Vuonna 1996 tällaisia lapsia löytyi niin päiväkodeista kuin lastenkodeista. Aivan ensiksi he ajattelivat, että joku toimiva seura ottaisi perustaakseen joukkueen, johon pelaajat hankittaisiin juuri heidän ajattelemallaan tavalla. Asian selvittelyn jälkeen he totesivat, että heidän on itse perustettava oma yhdistys, urheiluseura. Lopulta vuonna 1996 Vantaan Icehearts ry rekisteröitiin yhdistykseksi. Vuosien saatossa jääkiekkoseura Iceheartsista onkin tullut toimintamalli. Tätä toimintamallia kutsutaan elämännäköiseksi toiminnaksi, joka tarjoaa erityisesti miehille mielenkiintoisen mahdollisuuden toimia sosiaali- ja kasvatustyön ammattilaisina. (Turkka & Turkka 2008, 11 – 12.)

Icehearts-mallissa tärkein tehtävä työ on lasten kanssa oleminen ja heidän ohjaaminen. Syrjäytyvä tai syrjäytynyt lapsi kaipaa aikuista tekemään hänen kanssaan. Lapset ovat toiminnallisia ja parhaiten heitä pystyy kuntouttamaan

juuri toiminnallisuuden kautta. Tärkeintä ei liikunnassa ole suorituksen laatu, vaan itse suoritus ja yhdessä oleminen. Tämä yhdessä eletty aika on elämännäköistä toimintaa. (Turkka & Turkka 2008, 14.)

Iceheartsin toimintaan mukaan päässeiden lasten kautta saa apua yleensä koko perhe. Kasvattajat katsovat, että myös poikien perheet ovat yhtä uniikkeja kuin pojatkin. On tärkeää, että jokaisen perheen kanssa pystytään luomaan edes jonkinlainen suhde. Kaikki perheet eivät tarvitse erityistä tukea, mutta joissakin tapauksissa kasvattaja voi olla perheen elämänpelin viimeinen oljenkorsi. On tärkeää, että vanhemmat voivat keskustella kasvattajan kanssa luottamuksellisissakin asioissa. (Wickström 2014, 47–60.)

6.2 Joukkueen kokoaminen

Joukkueen valmistelu alkaa yhdistyksen perustamisella kuntaan, jonka jälkeen yhdistys ja kunta etsivät mukaan sopivia kasvattajavalmentajia. Nämä valmentajat sitoutuvat toimimaan lasten kanssa 12 vuoden ajan. Toiminta aloitetaan lasten ollessa kuusivuotiaita ja jatketaan nuorten täysi-ikäisyyteen asti. Toimintamallin kantavana ajatuksena on lasten tukeminen ja kasvattaminen liikunnallisen joukkueurheilun avulla. Toimintaympäristöinä heillä ovat päiväkotit, koulu ja kunnalliset vapaa-ajan toimintapaikat. Joukkueen kasvattajan tehtäviin kuuluvat lapsien ohjaaminen ja opastaminen harrastamisessa sekä toimiminen lasten ja perheiden tukena ongelmia ratkaistaessa. Kun toiminta jatkuu pitkään, kasvattajilla on mahdollisuus tukea lasta yli kaikkien nivelvaiheiden. (Turkka & Turkka 2008, 15 – 19.)

Icehearts –joukkueen peruseriaatteisiin kuuluvat, että joukkueeseen tulee valituksi vain sellaiset pojat, joilla ei ole muuten mahdollisuutta päästä pelaamaan ja jotka tarvitsevat tukea elämässään. Myös periaatteisiin kuuluu, että pojat valitaan mahdollisimman pieninä sekä joukkueen kasvattajat sitoutuvat kahdeksitoista vuodeksi mukaan toimintaan. Joukkueen kasvattajia kutsutaan kasvattajavalmentajiksi, joka tarkoittaa heidän tehtäväkenttäänsä olevan suurempi kuin perinteisillä joukkueen valmentajilla. Lapseen on oikeus kiintyä ja ystävystyä

myös hänen vanhempiensa kanssa. Kasvattaja voi viettää lapsen kanssa myös vapaa-aikaansaakin, mutta kaikessa tekemisessä tulee olla mukana ammatillisuus. Kasvattaja edustaa lapselle niin auktoriteettia kuin kaveria. Työn perustana on luottamussuhde lapsiin. (Wickström 2014, 48-51.)

Tyypillinen Icehearts-poika on yksinhuoltajan, suurperheen tai maahanmuuttajan lapsi, joissa resurssit harrastustoiminnan mahdollistamiseen ovat rajalliset. Pojat valitaan joukkueeseen kunnan sosiaalitoimen, varhaiskasvatuksen ja koulun henkilöstön avulla. Lasten ydinryhmä 6-vuotiaina on noin 10 lasta, mutta joukkue täydentyy myöhemmin noin 20 – 25 lapseen. Syy pieneen aloitusryhmän kokoon on se, että joukkueen sosiaalinen kantokyky on rajallinen. Alussa on tärkeä varmistaa, ettei tämä kantokyky ylitä. Tarkoituksena on ennaltaehkäistä ylipainoa ja kohottaa fyysistä ja psyykkistä kuntoa sekä sosiaalista elämänpiiriä. Pelaajat oppivat myös, mitä työnteko merkitsee omille taidoille. (Icehearts 2013.)

Icehearts joukkueita on Vantaalla, Helsingissä, Turussa, Lahdessa, Seinäjoella, Ulvilassa ja Espoossa. Valtakunnallisesti toimintaa tukee, ohjaa ja valvoo kattojärjestö Suomen Icehearts ry. Järjestöä rahoittaa Raha-automaattiyhdistys, mutta myös kuka tahansa voi tukea toimintaa lahjoittamalla lapsille, liittymällä sydänkummiksi, tekemällä testamentin tai merkkipäivälahjoituksen tai tukemalla yritystä. (Icehearts 2013.)

Iceheartsin yksi visio on, että jonain päivänä heidän jäsentensä määrä ylittäisi muiden Suomen urheiluseurojen jäsenten määrän. Tämä visio perustuu tilastolliseen tosiasiaan siitä, että tilausta oli jopa tuhannelle jääsydänjoukkueelle Suomessa. Tärkeänä tavoitteena on myös rahoitusmallien selkeytyminen kuntien kanssa sekä niiden tuleminen pitkäkestoisemmiksi ja suunnitelmallisemmiksi. (Wickström 2014, 99.)

6.3 Joukkueurheilun ja liikunnan merkitys

Erityisesti pienemmille pojille keskittyminen ja tehtävään paneutuminen on usein vaikeaa ja heidän suurin heikkoutensa onkin monesti sinnikkyuden puute. He kyllästyvät, häiriintyvät ja harhautuvat helposti. Pojat tarvitsevat myötämielis-
tä ja lämmintä ohjausta sekä tukea ja suuntaa elämälleen kasvuiässään. Joukkueurheilulla ja liikunnalla onkin merkittävä rooli jo lapsuudessa. (Hartley-Brewer 2006, 9-10).

Lapsuudessa aloitetulla liikunnalla voi olla paljon merkittäviä vaikutuksia lapsen fyysiseen ja psyykkiseen kehitykseen. Parhaimmillaan liikunta edistää lasten terveyttä parantamalla fyysistä kuntoa, vahvistamalla tuki- ja liikuntaelimiä, ehkäisemällä sydän- ja verisuonisairauksia sekä vähentämällä masennuksen ja ahdistuksen oireita. Liikunta voi edesauttaa motoristen taitojen kehittämisessä, fyysisen kunnon parantumisessa ja uusien sosiaalisten kontaktien saamisessa. Sillä uskotaan olevan myönteinen vaikutus myös koulumenestykseen ja lapsen tiedolliseen toimintaan. Liikunnallisen elämäntavan omaksuminen voi siis edistää lapsen kokonaisvaltaista fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista terveyttä. (Syväoja, Kantomaa, Laine, Jaakkola, Pyhältö ja Tammelin 2012, 6.)

Noin 45 prosenttia lapsista Suomessa harrastaa liikuntaa urheiluseuroissa, jotka järjestää tavallisesti kolmannen sektorin toimija. Harrastus on usein hyvinkin tavoitteellista. Liikunnan harrastaminen on usein menestymisen ja jaksamisen edellytys, mutta nimenomaan joukkuelajit ovat erittäin toimivia sääntökasvattajia. Lapsi tietää, että pelien säännöt ovat kaikille samat ja niiden rikkomisesta seuraa välittömästi rangaistus. Lapselle on myös kehityksen kannalta tärkeää tuntee kuuluvansa vapaa-ajallaan johonkin ryhmään, jolla on yhteinen tavoite. (Turkka & Turkka 2008, 14–54)

Joukkueurheilun harrastaminen on parhaimmillaan palkitsevaa ja opettavaista. Fyysinen ja psyykinen kehittyminen antavat usein eväitä niin lapsuuteen, nuoruuteen kuin aikuisuuteenkin. Joukkueurheilussa lapsen on mahdollisuus löytää itsestään parhaan mahdollisen suorituksen ja hän voi tuntee olevansa itsensä

kanssa sovussa. Joukkueessa kasvaminen voi auttaa lasta tulemaan tasapainoiseksi aikuiseksi. (Turkka & Turkka 2008, 95.)

Joukkueurheilu voi auttaa lasta ymmärtämään, että vain ponnistamalla pääsee ylöspäin. Tärkein kehitys tapahtuukin ihmisen sisällä näkymättömissä, mutta tulee esiin esimerkiksi joukkueen harjoituksissa lapsen tehdessä työn oikein. Ulkoinen ja sisäinen eli fyysinen ja psyykkinen kehitys kulkevat kunkin ihmisen kohdalla omia persoonallisia teitään. Kehittyvä lapsi tarvitsee elämässään aikuista, joka tietää ja näyttää rajat sekä mahdollisuudet. Oikea valmentaja osaa kin niin kannustaa ja tukea kuin moittia ja kieltää itsetuntoa tuhoamatta tai paittamatta. Valmentajan yksi tehtävä on etsiä ja tukea lapsen vahvuuksia. Joukkueurheilun avulla lapsi voi oppia ymmärtämään vastuun itsestään ja kehittymisestään sekä ymmärtämään, kuinka pitkäjänteistä on työnteen ja oppimisen suhde. Urheilussa matka on usein hyvinkin pitkä ja tulokset saattavat näkyä vasta puolenkin vuoden kuluttua. (Turkka & Turkka 2008, 96–100.)

Onnistumisen tunteet urheilun parissa voivat olla merkittäviä hyvän itsetunnon kehittymisen kannalta. Päivittäiset onnistumiset voivat mahdollistaa vahvan itsetunnon syntymisessä. Vahvan identiteetin rakennusaineina on pitkä, luottamuksellinen ja kannustava suhde turvalliseen aikuiseen, joka niin uskoo, luottaa kuin kannustaa lasta. Hyvä valmentaja osaa myös luoda henkeä epäonnistumisen hetkellä. Varhainen epäonnistuminen ilman tällaista aikuista, saa ihmisen helposti uskomaan omaan huonouteensa. Myöhemmin epäonnistumisen pelko voi syödä luovuutta pala palalta ja esimerkiksi uusien harrastusten aloittaminen voi pelottaa. (Viljamaa 2009, 7-48).

Joukkueessa kasvaminen voi olla lapselle hyvin merkityksellistä ja tärkeää kehityksen kannalta. Sen katsotaan auttavan lasta itsensä tuntemisen oppimisessa ja arvonsa löytämisessä sekä löytämään oman paikkansa joukkueessa. Näin ennen nyrkkejään ongelmatilanteissa käyttävä poika voi oppia välttämään väkivaltatilanteita. Hän on valmis joukkueen kantajaksi, eikä enää kaatajaksi. Myös hiljainen, ujo ja erilaisuutta peittelevä lapsi voi oikeanlaisessa joukkueessa kasvaneena kohota johtajaksi omalla tavallaan. Liikunnallisesti lahjakas lapsi voi löytää myös tulevaisuudessa paikkansa kilpaurheilun parissa. Urheilun usko-

taan tuovan myös tervettä kurinalaisuutta muihinkin elämän osa-alueisiin. Se on viitsimistä ja laiskuuden tai tekosyyn sysäämistä sivuun. Kurinalaisuutta tarvitaan myös ponnistelussa kohti parempia koulutuspaikkoja ja tulevaa ammattia. Kurinalaista työtä vaatii myös omien lasten kasvattaminen. (Turkka & Turkka 2008, 101–102.)

Joukkueurheilussa lapsi oppii useimmiten sääntöjen noudattamisen merkityksen, vastuun ottamista, sitkeyttä ja stressinsietokykyä. Liikunta pitää hänen yleiskuntonsa hyvänä ja painon kurissa, lihakset vahvistuvat ja lihashuolto tulee tavaksi, ja myös motoriset taidot kehittyvät. Joukkueessa toimiminen voi olla myös merkityksellinen osa syrjäytymisen ehkäisyä. (Turkka & Turkka 2008, 103–113.)

Joukkueurheilulla voi olla tärkeä merkitys kaverisuhteiden syntymisessä sekä sosiaalisten vuorovaikutustaitojen kehittymisessä. Sosiaalisella kanssakäymisellä ja ihmissuhteilla on keskeinen merkitys lapsen kasvussa ja kehityksessä. Niillä on myös suuri merkitys hyvinvoinnille ja pärjäämiselle myöhemmin elämässä. Onkin osoitettu, että ulkopuolelle jääminen sosiaalisissa suhteissa on yhteydessä mielenterveyden ongelmiin ja somaattisten sairauksien esiintyvyyteen. (Sinkkonen & Korhonen 2015, 233).

7 AINEISTON KERUU JA ANALYYSI

7.1 Haastateltavat

Uusi Icehearts-joukkue koottiin tietyn Helsingissä sijaitsevan alueen lapsista. Tällä alueella toimii seitsemän päiväkotia, joiden kanssa Icehearts toimii yhteistyössä. Opinnäytetyömme yhteyshenkilö Iceheartsilta oli varmistanut haastatteluiden sopimisen päiväkotien osalta näiden johtajien kanssa. Tämä meni hänen kauttaan siksi, että hän piti aina päiväkotien lapsille liikuntahetken pihalla, jotta lastentarhaopettajien oli mahdollista osallistua haastatteluun. Yhden lastentarhanopettajan sairastapauksen vuoksi yksi päiväkotia jäi pois haastattelusta. Haastattelimme yhteensä seitsemää lastentarhanopettajaa, yhden haastattelun toteutuessa parihaastatteluna.

7.2 Kvalitatiivinen tutkimus

Kvalitatiivisen, eli laadullisen tutkimuksen, tarkoituksena on kuvata tutkimuksen kohdetta mahdollisimman kokonaisvaltaisesti. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa pyritään enemmän löytämään tai tuomaan esiin tosiasioita, kuin todistaa olemassa olevien väittämien totuudenmukaisuus. Kvalitatiivisen tutkimuksen tyypillisiin piirteisiin kuuluu, että sen aineisto kootaan todellisista tilanteista. Apuna tiedonhankinnassa voidaan käyttää myös lomakkeita ja testejä. Laadullisen tutkimuksen kohdejoukko valitaan tarkoituksenmukaisesti, eikä satunnaisesti. (Hirsjärvi, Remes ja Sajavaara 2008. 157 – 160.)

7.3 Haastattelu

Haastattelu voidaan suorittaa joko yksilö-, pari- tai ryhmähaastatteluna riippuen haastateltavien määrästä. Yksilöhaastattelu voi olla toteuttamistavan perusteella joko teemahaastattelu, strukturoitu haastattelu jossa haastattelu toteutetaan tiettyjen kysymysten kautta aina samassa järjestyksessä tai vapaamuotoinen

haastattelu, joka voi toteutua joko tarinallisesti, keskustellen tai muistellen. (Ronkainen, Pehkonen, Lindblom-Ylänne & Paavilainen 2011, 116.)

Päädyimme aineistonkeruumenetelmänä puolistrukturoituun teemahaastatteluun, sillä se antaa tilaa haastateltavan mielipiteille ja kokemuksille. Valitsimme tämän menetelmän, koska halusimme saada haastateltaviemme henkilökohtaisen äänen kuuluviin. Puolistrukturoidussa haastattelussa esitetään kaikille haastateltaville samat tai lähes samat kysymykset samassa järjestyksessä. On myös mahdollista, että kysymysten järjestystä vaihdellaan haastattelusta riippuen. Puolistrukturoitua haastattelua kutsutaan toisinaan myös teemahaastatteluksi. Nimitystä voidaan käyttää esimerkiksi siinä tapauksessa, jos haastattelussa esitetään tarkkoja kysymyksiä tietyistä teemoista, mutta ei välttämättä käytetä juuri samoja kysymyksiä jokaisen haastateltavan kanssa. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.)

Käytimme haastatteluissa apunamme lomaketta, joka täytettiin haastattelun lopuksi keskustelun pohjalta yhdessä (katso liite). Lomakkeen kysymykset pohjautuvat Iceheartsin omaan kirjallisuuteen sekä tutkimuskysymyksiimme. Teoksessa Joukkue kasvun tukena (Turkka & Turkka 2008) tuodaan esiin yleisimmät taustatekijät, joiden perusteella lapset valitaan Icehearts-joukkueisiin. Iceheartsin perustajat Ilkka ja Ville Turkka ovat havainneet, että yleisimmät taustatekijät ovat yksinhuoltaja- tai suurperheessä kasvaminen, perheen maahanmuuttotausta, vähävaraisuus perheessä, vaikeus ryhmässä toimimiseen, syrjään vetäytyminen tai vanhempien huoli. (Turkka & Turkka 2008, 24 – 31.) Hyväksyimme haastattelulomakkeen Icehearts-yhteyshenkilöllämme ennen haastattelua ja hän muokkasi lomaketta taustatietojen osalta.

Jokaiseen kysymykseen oli mahdollista antaa vapaa kommentti. Pitkän pohdinnan jälkeen päätimme myös nauhoittaa haastattelut, jotta mikään tärkeä osa keskustelua ei jäisi dokumentoimatta. Haastatteluiden lopuksi nauhurin jo sammuttua jäimme yleensä vielä hetkeksi juttelemaan muista yhdistävistä asioista.

Teimme kaikki kuusi haastattelua toukokuun 2016 aikana. Haastateltavanamme oli seitsemän lastentarhanopettajaa kuudesta eri päiväkodista. Alun perin tarkoituksena oli haastatella seitsemästä päiväkodista lastentarhanopettajia, mutta yhden päiväkodin lastentarhanopettajan sairastumisen vuoksi, kyseistä haastattelua ei päästy tekemään. Tiiviin aikataulun takia, uutta haastattelu-aikaa ei enää saatu sovittua.

Työmme yksi haastattelu toteutui parihaastatteluna. Muista päiväkodeista haastattelimme yhtä lastentarhanopettajaa, sillä näissä päiväkodeissa työskenteli vain yksi lastentarhanopettaja. Haastattelun aluksi kysyimme, voimmeko nauhoittaa haastattelun, jonka jälkeen esittelimme lomakkeen ja kerroimme haastattelun kulusta. Itse haastattelu sujui keskustellen, jossa ensimmäiseksi lastentarhanopettajat saivat kertoa tiivistetysti prosessin kulun heidän näkökulmastaan. Tämän jälkeen jatkoimme keskustelua siitä, miten ehdotettavat pojat valikoituivat ja mikä johti siihen, että heitä päätettiin ehdottaa joukkueeseen. Kävimme keskustelun muodossa läpi lomakkeessa olevia teemoja ja haastattelun lopuksi pyysimme haastateltavaa täyttämään lomakkeen tiivistetysti keskustelun pohjalta. Myös lomakkeen täyttö tapahtui yhdessä keskustellen.

Pyrkimyksemme oli pitää haastattelutilanne keskustelevana, ei perinteisenä kysymys-vastaus -haastatteluna. Jokaisessa haastattelussa oli alussa huomattavissa jännitystä sekä meidän että haastateltavan puolelta, mutta keskustelun edetessä ilmapiiri rentoutui selkeästi joka kerta. Keskustelimme nimettömänä ehdotettujen poikien taustoista ja elämäntilanteesta. Vaikka lomakkeessa perusteet valitsemiselle oli kuvattu ytimekkäästi, haastattelussa pureuduimme syvemmin valintaperusteisiin. Juttelimme myös yleisesti Iceheartsista ja heidän toiminnastaan. Erään haastattelun alkutilanne oli hieman haastava, sillä haastateltava halusi täyttää lomaketta jo ennen keskustelua. Aloittaessamme haastattelun, hän kuitenkin ymmärsi paremmin, mikä oli ajatuksemme haastattelun etenemisestä. Tulkintamme mukaan tähän vaikutti se, että haastateltava tuntui olevan hyvin kiireinen ja halusi haastattelun siksi nopeasti pois alta.

Parihaastattelu oli meille yllätys, josta emme tiedäneet etukäteen, mutta totesimme, että se ei ollut mitenkään huono asia. Haastateltavat olivat jo etukä-

teen tutustuneet lomakkeeseen ja puhuneet teemoista yhdessä. Haastattelu sujui hyvin ja haastateltavien näkökulmat olivat toisiaan hyvin täydentäviä. Jos vain toinen oli äänessä joissakin keskusteluteemoissa, kysyimme tahtooko toinen haastateltava vielä lisätä omia ajatuksiaan. Lomakkeen he täyttivät yhdessä.

7.4 Aineiston analysointi

Aineiston teemoittelussa on kyse laadullisen aineiston pilkkomisesta ja ryhmitte-lystä erilaisten pääotsikoiden alle. Tällä tavoin on mahdollista vertailla näiden tiettyjen teemojen esiintymistä aineistossa. (Tuomi & Sarajärvi 2011, 93.) Kävimme tuloksia läpi käsittelemällä lomakkeet. Kokosimme kaikkien lomakkeiden tiedot excel-tilukoon. Kuuntelimme haastatteluiden äänitteet ja kirjasimme esiin nousseet asiat word-tiedostoon. Tämän jälkeen tutustuimme tuloksiin tarkemmin ja lähdimme teemoittelemaan niitä omiin kategorioihinsa ja annoimme jokaiselle kategorialle sitä parhaiten kuvaavan otsikon. Valmiit kategoriat kirjasimme excel-tilukoon. Keskityimme analysoinnissa ainoastaan etsimään vastaukset, jotka vastasivat tutkimuskysymyksiimme. Koska tulososio jäi jonkin verran niukaksi, päätimme vielä litteroida äänitteet. Litteroituja äänitteitä tuli yhteensä 27 sivua.

Joukkueeseen ehdottamiseen liittyvistä vastauksista oli analysoinnin perusteella havaittavissa kolme pääryhmää. Tärkeimmiksi ryhmiksi nousivat perhetaustaan, ryhmässä toimimisen vaikeuteen sekä monenlaiseen tukeen liittyvät perusteet. Liikuntaan liittyviä perusteita tuli vain yhden lapsen kohdalla. Lähes jokaisen lapsen kohdalla perusteita joukkueeseen ehdottamiseen löytyi jokaisesta pääryhmästä. Ainoastaan yhden lapsen kohdalla perusteet olivat täysin ryhmässä toimimiseen ja liikuntaan perustuvia.

Lastentarhanopettajien odotuksiin liittyvät vastaukset teemoittelimme neljään eri pääryhmään. Isoin ryhmä koostui tukeen ja kasvatukseen liittyvistä odotuksista. Toinen ryhmä koostui ryhmässä toimimisen taitoihin ja kaveruuteen liittyvistä

odotuksista. Kolmannen ryhmän maininnat liittyivät pidemmälle tulevaisuuteen liittyviin odotuksiin ja neljäs ryhmä liittyi liikunnallisiin odotuksiin.

8 TUTKIMUKSEN TULOKSET

8.1 Vastaajien taustatiedot ja joukkueen kokoaminen

Taustatietojen perusteella kyselyyn vastanneiden lastentarhanopettajien päiväkodeista neljä kuudesta oli tehnyt yhteistyötä Iceheartsin kanssa alle vuoden, eli tämän kyseisen joukkueen kokoamisen ajan. Yksi oli tehnyt yhteistyötä alle kolme vuotta ja yksi yli viisi vuotta. Haastateltavista kaksi oli ehdottanut aiemminkin poikia Icehearts-joukkueeseen.

Haastatteluissa korostui koko valintaprosessin tuoma ilo ja hyöty. Iceheartsin työntekijä kävi säännöllisesti koko tämän ajan päiväkodeissa pitämässä liikuntatuokioita ja osallistuen tarvittaessa myös muihin päiväkodin toimintoihin. Kaikki haastattelemamme lastentarhanopettajat näkivät yhteistyön erittäin positiivisena. Lastentarhanopettajat kertoivat, että tämä Iceheartsin tuleva joukkueen vetäjä oli hyvin tykätty lasten keskuudessa. Hänen vierailujaan odotettiin kovasti ja hänen käynneillään oli positiivinen vaikutus myös niihin lapsiin joita ei joukkueeseen valittu.

Haastatteluista selvisi, että yhteensä joukkueeseen oli ehdotettu yhdeksää poikaa. Näistä pojista joukkueeseen valikoitui lopulta viisi. Yhden pojan kohdalla on mahdollista, että hän tulee liittymään joukkueeseen myöhemmin kouluaikana. Poikien valinnat eivät olleet selvillä heti yhteistyön alkaessa syksyllä 2015. Lastentarhanopettajat ja Iceheartsin työntekijä kävivät useita keskusteluja siitä, keitä poikia he tulisivat havainnoimaan seuraavat kuukaudet. Synä näiden tiettyjen poikien havainnointiin oli se, että heillä oli vaikeuksia toimia lapsiryhmässä sekä osalla pojista muuttuneet tai haastavat kotiolot. Poikia havainnointiin keväälle 2016 asti. Joidenkin poikien kohdalla oli tämän prosessin aikana tapahtunut niin paljon kehitystä, että lastentarhanopettajat ja Iceheartsin työntekijä arvioivat, että he tulevat pärjäämään. Taas viiden joukkueeseen valittujen poikien kohdalla ajatus siitä, että Icehearts-toiminnasta tulisi olemaan heille hyötyä, vahvistui. Lopullisen valinnan joukkueen kokoonpanosta teki Iceheartsin työntekijä. Tulevina vuosina joukkue tulee kuitenkin vielä täydentymään. Jos tarve

vaatii, tällöin näiden neljän, joukkueesta ulosjääneiden poikien on vielä mahdollista päästä mukaan joukkueeseen.

8.2 Perhetaustan merkitys

Lastentarhanopettajien vastausten perusteella monen pojan kohdalla joukkueeseen ehdottamisen perusteena oli perhetaustaan liittyvät asiat. Joidenkin lasten perheissä oli vähävaraisuutta. Vähävaraisuus nousi myös esiin lähes jokaisessa haastattelussa kun keskusteltiin yleisellä tasolla siitä, millainen lapsi hyötyisi Icehearts-toimintamallista lastentarhanopettajien näkemyksen mukaan eniten. Joidenkin lasten kotona oli myös nähtävissä hallintaongelmia ja jossain tapauksessa vanhempi oli ilmaissut huolen omista voimavaroistaan. Perheen riittämättömät voimavarat nähtiin myös yleisesti yhtenä syynä sille, miksi lapsi saattaisi hyötyä Icehearts-joukkue-toiminnasta.

Jos jollakin on jotakin niin mulla on ainakin sataviisikyt enemmän. Sehän kertoo jostain semmosesta että mulla ei niin hirveesti oikeen ookaan. Mutta mä haluaisin että mulla ois.

Jos jollakin toisella on jotain niin se pitää viedä tai sitten rikkoa. Just sen takia että tuntuu että jotain mä oon jääny paitsi.

Joidenkin lasten kohdalla vanhempien sisarusten tilanne toimi perusteena joukkueeseen ehdottamiselle. Ainakin yhden joukkueeseen valitun pojan veli oli myös mukana Icehearts-toiminnassa, ja toive joukkueeseen pääsystä tuli myös perheen puolelta hyvien kokemusten myötä. Jossain perheessä vanhemmilla sisaruksilla oli myös ongelmia, joiden kanssa perheen vanhemmat kamppailivat. Icehearts-toiminnan nähtiin tukevan koko perhettä.

Ja tais olla jopa ennen sitä kun oltiin edes mietitty niin toisen pojan äiti ilmotti heti kun se kuuli sanan Icehearts että isoveljellä on niin isot kokemukset että hän ihan toivois et jos vaan mahdollista että poika pääsis siihen.

(Iceheartsin työntekijä) katto et se tuen tarve on näillä ehkä eniten ja tuen tarve myös sen takia et vanhemmilla on paljon muitakin asioita, on muita lapsia joiden

kanssa on myös omat ongelmat ja tekemiset ja sille et myös se perhe tarvii tukea niin nää on nyt myös senkin takia (valittu joukkueeseen).

Mutta ehkä tässä on sit se koko paketti tärkeintä saada et se on ihan kokonaisuus. Että siinä on myös perhe joka tarvii tukea, ei ainoastaan se lapsi

Maahanmuuttotausta vaikutti myös haastatteluiden perusteella joukkueeseen ehdottamiseen. Maahanmuuttajaperheiden lasten nähtiin myös yleisesti hyötyvän Iceheartsin tarjoamasta tuesta. Myös se, että lapsella ei ollut harrastuksia tai mahdollisuutta harrastaa esimerkiksi vähävaraisuuden tai vanhempien vähäreisten voimavarojen vuoksi, vaikutti lastentarhanopettajien arvioon siitä, että lapsi hyötyisi tästä toimintamallista.

Mä ymmärrän niitä vanhempia jotka ei siihen (viemään harrastuksiin) kykene et jos niillä on niin paljon jo muita ongelmia et ne ei jaksaa niin mä ymmärrän täysin jos ne ei jaksaa. Koska kyllä se koville ottaa ihan normi ihmiselläkin sillee että vaikka totta kai sitä on innoissaan ja halua et toinen harrastaa ja näin mutta kyllä se laiskottaa pitkän työpäivän jälkeen ja ois niin kiva mennä kotiin.

Icehearts-toiminta nähtiin myös hyvänä tuen muotona lapselle, jonka tukiverkosto on heikko tai vähäinen. Tähän saattoi olla syynä että lapsi kasvoi joko lapsimäärältään normaalia isommassa perheessä tai yksinhuoltajaperheessä.

Siinä oli äidin huoli et miten hän jaksaa ja pärjää sen pojan kans et hän on aika temperamenttinen ja sit on ollu paljo muutoksii perheessä et äiti toivoi sit niinku lisää tämmöstä tukiverkostoa siihen ja tota just tätä harrastusta siihen.

8.3 Ryhmässä toimiminen

Haastatteluissa nousi esille monenlaisia ryhmässä toimimisen vaikeuksia, jotka linkittyivät suoraan siihen, millainen lapsi hyötyisi eniten Icehearts –toiminnasta. Haastatteluissa kävi ilmi, että ryhmässä toimimisen suurimmiksi haasteiksi nousivat sosiaali- ja emotionaaliset vaikeudet. Monilla lapsilla oli haasteita sosiaalisissa taidoissa sekä ystävyysuhteiden luomisessa. Lastentarhanopettajat mainitsivat erilaisia syitä, jotka johtivat vaikeuteen toimia ryhmässä. Syitä olivat

muun muassa puutteet toisten huomioonottamisessa, arkuus, levottomuus, jatkuva vaeltaminen, vaikeudet keskittymisessä ja leikkeihin asettumisessa, hahmottamisen vaikeudet omilla puheissa, mitä voi sanoa ääneen ja mitä kannattaa jättää sanomatta, käytösongelmaiset lapset ja vaikeudet sopeutua ryhmään.

Ryhmässä toimiminen tuli haasteeksi myös tilanteissa, joissa lapsen oli vaikea päästä sisälle ryhmään. Eräs lastentarhanopettaja kertoi tapauksesta, jossa lapsen oli vaikea päästä ryhmään mukaan. Poika oli luonteeltaan melko levoton. Hän kyllä teki annettuja tehtäviä, mutta keskittymiskyky oli huono. Hommat keskeytyivät jatkuvasti ja huomio kiinnittyi ohikulkijoihin ja siihen, miten muut toimivat ja mitä tekevät. Muun muassa näiden syiden takia levottomuus tuli esteeksi myös ryhmässä toimimisessa.

Tälläki pojalla on semmosta vähä, et ei oikeen pääse ryhmään. Ja sit semmonen keskittyminen, et tehtäviä tekee kyllä, mut sit kuitenkin hommat keskeytyy hirveesti, et pitää huolehtia miten muut tekee ja toimii.

Yhden lastentarhaopettajan kertoman esimerkkitapauksen kohdalla poika oli hyvin kärsimätön. Pojalla oli lyhyt pinna ja hän sai välillä raivokohtauksia. Lapsen elämässä oli tapahtunut erilaisia muutoksia esimerkiksi pikkuveljen syntymä sekä perheen muutto, ja nämä muutokset olivat tuoneet raivokohtaukset. Pojan oli vaikea toimia ryhmässä ja joutui siitä vähän syrjään. Pojan oli myös vaikea nähdä omaa syytä toimiessaan väärin. Raivokohtaukset olivat pitkiä ja purkaukset myös väkivaltana, esimerkiksi muiden potkimisena. Lastentarhanopettaja kuitenkin mainitsi, että poika oli fiksu ja älykäs sekä kaikin puolin muuten pärjäävä lapsi.

Hän on vähän semmonen jota muut lapset ei oikein jaksa. - - Et menee ja tulee ja kaikki kaatuu mennessä ja ei jaksa oikeen keskittyä. Muut lapset väsyvät siihen jatkuvaan meteliin ja siihen et tullaan ku tornado paikalle ja sit kaikki leviää ympärillä.

Ei oo ollu semmosta tasavertasta kaverisuhdetta, vaan se on ollu semmonen pelinrooli, minkä hän on sitte ottanu. Ja sitte on nyrkit puhunu ja kaikkee.

Yhdessä tapauksessa esille nousi vahvasti erään lapsen arkuus ja aikuiskeskeisyys. Pojan oli vaikea lähteä aikuisen läheltä ja hän halusi, että aikuinen kontrolloi hänen olemistaan ja tekemistään. Pojasta myös huomasi, että hän kipuilee yhden vaiheen loppumista elämästä, jossa hän on neljä vuotta saanut olla suurin piirtein samojen aikuisten kanssa. Lastentarhanopettaja sanoi, että juuri jatkuvuus on tämän pojan kohdalla tärkeää, sillä hän on niin vahvasti vielä aikuisessa kiinni. Tulevan Iceheartsjoukkueen vetäjä, eli kasvattaja, toimii nyt hyvänä linkkinä siinä, että kouluun lähtemiseen ei lopukaan kaikki eikä turvallinen ympäristö katkea kokonaan. Poika on puhunut päivittäin, että hän menee sitten tämän Icehearts-kasvattajan kanssa. Lastentarhanopettaja mainitsi vielä sen, kuinka tärkeää on ollut, että Iceheartsin työntekijä on osana tätä systeemiä. Hänellä on tärkeä rooli osana jatkumoa, sillä hän menee lapsen kanssa sinne, mikä on uutta ja pelottavaa.

Ja se aikuisessa fyysisesti kiinni oleminen ni kertoohan se siitä jostain puutteesta.

Icehearts-toimintaan mukaan pääseminen on monelle lapselle ollut hyvä uutinen. Haastatteluissa selvisi, kuinka kovasti lapset tykkäsivät Iceheartsin työntekijästä ja odottivat häntä aina innolla. On tärkeää, että Icehearts – toimintaan pääsee mukaan juuri sellainen lapsi, joka tarvitsee tällaista tuen muotoa kehityksessään ja kasvussaan kohti aikuisuutta.

Et hän on meidän kaikkien yhteinen (Iceheartsin työntekijä) ja lapset sanoo jo, että tiistai on (Iceheartsin työntekijä)-päivä. Että hyvin on niinku lapsiryhmä ottanu vastaan.

8.4 Monenlaista tukea tarvitsevat lapset

Joillakin joukkueeseen ehdotetuilla lapsilla oli havaittavissa aikuisiin ripustautumista ja turvallisen aikuisen sekä jatkuvuuden tarvetta. Erään lapsen kohdalla erityisluokalle meno toimi yhtenä perusteena joukkueeseen ehdottamiselle. Eri-tyisvaikeuksia ei kuitenkaan pidetty yleisesti perusteena sille, miksi lapsi voisi hyötyä Icehearts-joukkueesta. Eräessä haastattelussa kerrottiin lapsiryhmässä

olevan paljon erityislapsia, joilla vanhemmat olivat puuttuneet tilanteeseen ajoissa. Lapsilla oli jo olemassa tukitoimet myös tulevaa koulua varten.

Erään lapsen kohdalla nousi esiin hänen kielellinen vaikeutensa. Keskittymis- sekä hahmotusvaikeudet toimivat perusteena joukkueeseen ehdottamiselle joidenkin poikien kohdalla. Omaa vuoroaan ei jaksettu odottaa eikä sääntöjä kuunnella.

Koska hän on aina että minä tiedän, minä osaan, minä menen ensimmäisenä tämän niinkun läpi ja muut huutaa siinä kuorossa että kun ei ollut sinun vuorosi sanoa, ei ollut sinun vuorosi tulla tähän ensin. Ja vaikka läpi harmaan kiven kaikki alta pois, minä tulen tähän.

Ainoastaan yhden pojan kohdalla nousi esiin myös liikunnallinen peruste. Ehdottamisen pohjana toimi lapsen negatiivinen asenne liikuntaa kohtaan. Muissa haastatteluissa liikunnallinen peruste ei joko tullut esiin tai sitä ei yleisesti ottaen pidetty muiden perusteiden kanssa yhtä tärkeänä. Tämän kyseisen pojan kohdalla kävi myös niin, että yhteistyövuoden aikana hänen asenteensa liikuntaa kohtaan muuttui positiivisemmaksi, mistä syystä hän ei lopulta ehdotettu Icehearts-joukkueeseen. Lastentarhanopettaja arvioi, että jos lapsi innostuu liikumaan, vanhemmat ovat halukkaita ja kyvykkäitä viemään häntä harrastuksiin.

Se hyöty tästä on ollu tästä Iceheartsista et tämä lapsi on innostunu nyt liikunnasta. Että hänel ei oo siis mitään tälläsiä sosiaalisia ongelmia tai muita mut kun hän on nyt näissä (Iceheartsin työntekijä) jutuissa päässy oleen mukana niin on niinku löytäny semmosen ilon siihen. Ku ennen oli kauheen kynninen ja ei halunnut ja mä en jaksa ja mä en viitti niin nyt tykkää. Äskenkin sano et jes kun näki et (Iceheartsin työntekijä) tulee. Et sillee siitä on kuitenkin ollu sitten tän yhden lapsen kohdalla hyötyä.

8.5 Lastentarhanopettajien odotukset

Lastentarhanopettajat odottivat ennen kaikkea Icehearts-toiminnalta sitä, että se tukisi ja kasvattaisi poikia. Sen odotettiin kasvattavan poikien itsetuntoa, kun

he saavat laittaa omat vahvuutensa käyttöön joukkueessa. He odottivat joukkueen antavan pojille positiivista kannustusta.

Ni sen itsetunnon kohentaminen ja toises tapaukses on taas niin että taitoja kyllä löytyy mut tavallaan ne keinot ja välineet olla ryhmässä puuttuu.

Pitkään sitoutumiseen pohjautuen joukkue toiminnan odotettiin tuovan lapselle hyväksynnän kokemuksen sekä aikuisen, että muiden lasten osalta. Joukkue toiminnan toivottiin myös antavan turvallisuuden kokemista ja lisäävän luottamusta. Icehearts-toimintamallin odotettiin myös tukevan lapsen kehitystä ja oikeita käyttäytymismalleja sekä opettavan lapselle rajoja sekä sääntöjä. Eräässä lomakkeessa odotusarvo oli kuvattu lauseella ”Minä pärjään!”.

Et on se pysyvä aikuinen siinä ja aina valmis niinku ohjaamaan ja auttamaan ja tukemaan ja kannustamaan ja ihailemaan häntä.. Hän saa kokee et hän on hyvä ja hän osaa ja sit on se oma porukka.

Ryhmässä toimimiseen ja kaveruuteen liittyviä odotuksia oli myös paljon. Joukkue toiminnan odotettiin vahvistavan ryhmässä toimimisen taitoja, sosiaalisuutta sekä konfliktien syy-seuraussuhteiden näkemistä. Odotusarvona oli myös joukkueen yhteisten hetkien, yhdessä koettujen voittojen ja tappioiden vahvistava vaikutus. Odotettiin myös, että tällainen haastateltavan kuvailema ”mielekäs tekeminen” tukisi kaverisuhteita kaikin puolin. Joukkueen odotettiin auttavan siinä, että lapsi pääsisi porukkaan mukaan sekä tuntisi yhteenkuuluvuutta.

Semmosta että nämä pojat löytäis niinku jotain mielekästä tekemistä ja joka tukee heidän hyviä kaverisuhteitaan ja he oppisivat oikeita käyttäytymismalleja ja sitä tervettä elämäntyyliä. Ja se tukisi myös kaiken puolin sitä kehitystä ja joka sitte taas kantaa elämää vielä aikuisenakin.

Joukkue toiminnan odotettiin ja toivottiin antavan lapselle onnellisen tulevaisuuden. Sen myös odotettiin kokemuksena olevan sellainen, joka kantaisi elämää aikuisenakin. Toimintamallin odotettiin myös vaikuttavan terveeseen elämäntyyliin lisäämällä esimerkiksi liikunnan iloa.

9 JOHTOPÄÄTÖKSET

9.1 Tulosten suhde lähdekirjallisuuteen

Tutkimuksesta kävi ilmi, että tärkeimmät syyt sille, miksi lastentarhanopettajat ehdottivat poikia Icehearts-joukkueeseen, liittyivät perhetaustaan ja ryhmässä toimimisen vaikeuteen. Nämä molemmat ryhmät nousevat vahvasti esiin myös Iceheartsin omasta kirjallisuudesta, jossa kasvattajat avaavat joukkueissa olevien poikien taustoja. Taustoista käy ilmi, että juuri nämä kaksi pääryhmää ovat vaikuttaneet siihen, että pojat ovat valittu joukkueisiin.

Icehearts-toiminnasta näyttäisi hyötyvän eniten sellaiset lapset, joiden perhetaustalla vaikuttavat muun muassa vähävaraisuus, maahanmuutto ja perheen sisäiset ongelmat. Näiden lisäksi toiminnasta näyttäisi hyötyvän myös lapset, joilla on erityisiä vaikeuksia ryhmässä toimimisessa, kuten aggressiivisuutta tai muita käytösongelmia, ujoutta ja taipumusta vetäytyä syrjään tai vaikeutta solmia sosiaalisia suhteita sekä ongelmia liittyen emotionaalisuuteen.

Iceheartsin työntekijä ja lastentarhanopettajat tekivät joukkueeseen valinnat yhdessä. Lastentarhanopettajia ei oltu ohjeistettu valitsemaan poikia tietyin kriteerein, vaan havainnoimaan oman ammattitaitonsa perusteella ketkä lapsista olisivat Iceheartsin tarjoaman varhaisen tuen tarpeessa. Tulokset tukivat kuitenkin hyvin Iceheartsin aiempaa materiaalia, jossa on kuvattu, millaisista lähtökohdista ja elämäntilanteista lapsia joukkueessa yleensä on. Kuten aiemmin jo totesimme, joukkueessa olevien lasten yleisimmät taustatekijät ovat Ilkka ja Ville Turkan mukaan yksinhuoltaja- tai suurperheessä kasvaminen, perheen maahanmuuttotausta, vähävaraisuus perheessä, vaikeus ryhmässä toimimiseen, syrjään vetäytyminen tai vanhempien huoli. (Turkka & Turkka 2008, 24 – 31).

Paananen ja Gissler (2014) kirjoittavat, että perhetaustalla on merkitystä hyvinvoinnin kokemuksessa ja että nykypäivän Suomessa näkyvät laaja-alaisena ongelmana sukupolvien yli ulottuvat ongelmat sekä huono-osaisuus (katso s.11). Tämä havainto sai vahvistusta lastentarhanopettajien vastauksissa. He

arvioivat, että kaikkein eniten Iceheartsin tarjoamasta tuesta hyötyisivät ne lapset, joilla on perhetaustaan liittyviä ongelmia tai puutteita. Salmi, Sauli & Lammi-Taskula (2012) kirjoittavat lapsiperheiden tuloerojen kasvaneen merkittävästi viimeisen 20 vuoden aikana (katso s.11). Tämä näkyy myös lastentarhanopettajien vastauksista. Vähävaraisuus oli yksi eniten mainintoja saanut teema, joka tukee havaintoa siitä, että lapsiperheiden köyhyys on lisääntynyt. Myös Tiitisen (2013) opinnäytetyössä saaduissa tuloksissa näkyy, että yksi tärkeimmistä joukkueen valintaperusteista oli perhetaustaan liittyvät syyt (katso s.10).

Lähdekirjallisuuden ja haastatteluista saamamme materiaalin pohjalta oivalsimme, että haastavaksi koetun lapsen taustalla vaikuttaa elinolosuhteiden lisäksi lapsen temperamentti. Eräs lastentarhanopettaja kuvasi yhtä päiväkodin lasta kuin tornadoksi, jonka tullessa paikalle kaikki leviää ympärillä. Hän myös kuvasi lasta kovaääniseksi, mikä väsytti ryhmän muita lapsia. Viljamaa (2009) kirjoittaa, että voimakkaan temperamentin omaavalle lapselle on ominaista, että hänen on vaikea huomata, miten oma toiminta vaikuttaa muihin ihmisiin. Ominaista on myös, että tällainen lapsi on kovaääninen, eikä esimerkiksi malta odottaa vuoroaan (katso s.23). Toinen lastentarhanopettaja kertoi lapsesta, joka tahtoi olla kaikessa ensimmäinen ja sai näin muut lapset ärsyyntymään erilaisissa ryhmätilanteissa.

Osa joukkueeseen ehdotetuista lapsista oli maahanmuuttajataustaisista perheistä. Lastentarhanopettajat arvioivat myös yleisellä tasolla, että maahanmuuttajataustaisissa perheissä kasvavat lapset hyötyisivät Iceheartsin tarjoamasta tuesta. Katisko (2011) toteaaakin sosiaalityöntekijöille tekemänsä tutkimuksensa pohjalta, että maahanmuuttajataustaisten perheiden turvaton arki on Suomessa yleistynyt (katso s.15). Tämä Katiskon havainto tukee lastentarhanopettajien arvioita maahanmuuttajataustaisten perheiden lasten tuen tarpeesta.

9.2 Havainnot haastatteluista

Haastatteluiden perusteella havaitsimme, että kaikkia lastentarhanopettajien ehdottamia poikia ei voitu ottaa joukkueeseen. Joissain päiväkodeissa olisi ollut

enemmän ehdotettavia poikia, kuin mitä joukkueeseen pystyttiin ottamaan. Joistain päiväkodeista taas joukkueeseen ei lähtenyt yhtään poikaa. Syynä oli se, että näiden poikien kohdalla ei ollut niin suurta tarvetta tällaiselle ennaltaehkäisyn muodolle. Tällaisten esikouluryhmien lapsilla oli haastatteluiden perusteella riittävä perheen tuki, eikä heistä ollut herännyt huolta ryhmätilanteita havainnoidessa.

Haastatteluissa tuli toistuvasti esille se, kuinka tärkeä ennaltaehkäisyn muoto Icehearts-toimintamalli lastentarhanopettajien mielestä on. Työn pitkäjänteisyys ja Icehearts-kasvattajien sitoutuvuus koettiin hyvin merkitykselliseksi. Koko lapsuuden kestäväällä työllä pyritään varmistamaan se, että lapsella on mahdollisuus koko lapsuutensa ajan kestävään tukeen. Tällä pyritään siihen, että ennaltaehkäisevä työ kulkisi mukana aikuisuuteen asti.

Lastentarhanopettajien haastatteluiden perusteella tulimme siihen tulokseen, että yhteistyö Iceheartsin kanssa koettiin merkittävänä. Yhteistyö nähtiin merkittävänä sekä ammatillisesti että lapsien kannalta. Lastentarhanopettajat kertoivat haastatteluissa että heidän ammatillinen näkynsä oli yhteistyön kautta laajentunut. Lastentarhanopettajat olivat saaneet työhönsä muun muassa uusia näkökulmia sekä ammatillista ja pedagogista tukea.

10 POHDINTA

10.1 Opinnäytetyöprosessi

Koemme, että opinnäytetyöprosessimme oli hyvin vaiherikas. Koimme vastoinkäymisiä, mutta myös hienoja oivalluksen ja onnistumisen hetkiä. Koko prosessi opetti meille paljon ennaltaehkäisevästä lastensuojelutyöstä, mutta myös sen merkittävydestä. Ymmärsimme, kuinka tärkeää on mahdollisimman varhainen puuttuminen lapsen kehityksessä, jotta annettava apu pääsisi toteutumaan parhaalla mahdollisella tavalla. Opimme, että ennaltaehkäisevä lastensuojelutyö vaatii muun muassa pitkäjänteisyyttä, rohkeutta ja kestävyyttä sekä ymmärrystä ja tilannetajua. Työn tulokset voivat olla pitkällä tähtäimellä hyvinkin palkitsevia.

Saimme mielestämme kattavat vastaukset tutkimuskysymyksiimme. Kuitenkin opinnäytetyömme jäi niin sanotusti odotusvaiheeseen, jonka perusteella ei voi tietää, täyttyvätkö lastentarhanopettajien odotukset joukkue toiminnasta ehdottamiensa poikien kohdalla. Ehdotamme jatkotutkimuksen aiheeksi näiden odotusten toteutumisen tarkastelua. Jatkotutkimus tulee ajankohtaiseksi arviomme mukaan vasta muutaman vuoden päästä, jolloin joukkue toiminta on päässyt kunnolla käyntiin ja vakiintunut osaksi poikien arkea. Jatkotutkimuksessa olisi luultavasti oleellista haastatella joukkueen Icehearts-kasvattajaa ja mahdollisuuksien mukaan myös lapsia ja heidän vanhempiaan.

Koemme, että henkilökohtaiset tavoitteemme täyttyivät. Haastattelut sujuivat odotusten mukaisesti ja saimme tärkeää ja ajankohtaista tietoa. Olemme itse tyytyväisiä työhömmä ja siitä saatuihin tuloksiin.

Opinnäytetyöprosessissa havaitsimme, että huono-osaisuudella on taipumusta jakautua alueittain. Havaintoomme vaikutti keskustelut lastentarhanopettajien sekä Iceheartsin työntekijöiden kanssa. Haastatteluja tehdessämme huomasimme, että tietyn alueen jokaisessa päiväkodissa oli poikia, joita ehdotettiin mukaan Icehearts –toimintaan. Näiden päiväkotien lastentarhanopettajat olivat ehdottaneet yhtä tai useampaa poikaa joukkueeseen. Nämä päiväkodit olivat

sijoittuneet selkeästi tietylle alueelle Helsingissä. Ne päiväkodit, joissa poikia oli ehdotettu huomattavasti vähemmän, olivat taas sijoittuneet eri alueelle Helsingissä. Näiden päiväkotien lastentarhaopettajat eivät olleet ehdottaneet aina edes yhtä lasta mukaan toimintaan.

10.2 Ammatillinen kasvu

Reflektoidessamme ammatillista kasvuamme sosiaalialan ammattikorkeakoulutuksen kompetenssien (Sosiaalialan ammattikorkeakoulutuksen kompetenssit 2016) avulla koemme opinnäytetyöprosessin tukeneen ammatillisuuttamme. Olemme saaneet ennen kaikkea uusia näkökulmia ennalta ehkäisevään työhön ja varhaiseen tukeen. Tämän tutkimustyön perusteella koemme, että pystymme tunnistamaan paremmin lapsuuden hyvinvoinnissa näkyviä riskitekijöitä, mutta myös lapsuutta suojaavia tekijöitä. Meillä on myös valmiudet tunnistaa ennalta ehkäisevän työn tarvetta paremmin ja laajempi tietoisuus ennalta ehkäisevän työn muodoista. Koemme, että tämä tutkimustyö antoi valmiuksia entistä tavoitteellisemmalle työlle, jossa osaamme myös huomioida osallisuuden edistämisen näkökulman sekä asiakkaan voimavarat. Parempi ymmärrys hyvinvoinnin riski- ja suojatekijöistä on antanut meille ammatillista valmiutta tukea lapsen kasvua ja kehitystä turvallisesti. Erilaisten perheiden tilanteisiin perehtyminen teorian tiedon sekä haastatteluiden kautta on kasvattanut valmiuksiamme tukea myös perheiden arkea, sillä ymmärrys erilaisista syy-seuraussuhteista perheiden tilanteissa on prosessin myötä kasvanut. Ajankohtainen kirjallisuus on myös avannut meille näkökulmia nykypäivän epätasa-arvoisuudesta sekä huono-osaisuudesta erityisesti lapsiperheiden osalta. Olemme ymmärtäneet ennalta ehkäisevän työn tärkeyden syrjäytymisen ehkäisyssä, ja kuinka tärkeää on puuttua ajoissa perheen ja lapsen tilanteeseen.

Opinnäytetyöprosessi on opettanut meille tutkimustyöhön liittyvistä haasteista, käytännöistä sekä sen eettisistä periaatteista. Prosessissa on pitänyt käyttää harkintaa siinä, minkälaista kirjallisuutta ja tietoa tutkimuksessa voi hyödyntää. Tiedon luotettavuutta ja validiutta on täytynyt arvioida. Tämä on opettanut meille, kuinka tuotetaan mahdollisimman luotettavaa tietoa.

Ajankohtaisen kirjallisuuden perusteella havaitsimme, että vähävaraisuus on yleistynyt lapsiperheissä viime vuosina. Ymmärsimme, miten paljon elintasovaatimukset ovat Suomessa kasvaneet ja kuinka vaikeaa joillakin lapsiperheillä on pitää yllä normaaliksi koettua elintasoa Suomessa. Tämä tarkoittaa sitä, että vanhempien pitäisi pystyä tarjoamaan lapsilleen esimerkiksi harrastuksia, älylaitteita ja muita tämän päivän osallisuutta tukevia asioita. Jos tähän ei ole mahdollisuutta, se tarkoittaa sitä, että lapsi saattaa jäädä pois sosiaalisia suhteita tukevista toiminnoista. Näiden lisäksi pitäisi pysyä vielä kustantamaan elämälle välttämättömiä perusasioita kuten vaatteita ja ruokaa. Jos vanhemmilla ei ole mahdollisuutta kustantaa kaikkea tätä, voi lapsi helposti joutua kiusatuksi ja syrjäytymisvaaraan.

Opetus- ja kulttuuriministeriön tutkimusraportti osoittaa, että lasten ja nuorten harrastukset ovat kallistuneet. Erityisesti kilpaurheilun harrastamisen hinnat ovat kaksin- tai kolminkertaistuneet viimeisen kymmenen vuoden aikana. Suurimmat syyt hintojen nousulle havaittiin olevan pakollisten maksujen, kuten välinekustannusten ja kilpailu- ja leirikustannusten kasvu. Myös yleinen kustannustason nousu on vaikuttanut harrastusten kallistumiseen. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2014.) Harrastusten kallistuminen on johtanut siihen, että kaikilla lapsilla ei ole mahdollisuutta harrastaa. Varsinkin isoissa perheissä harrastamisen mahdollistaminen voi olla haastavaa.

10.3 Eettisyys ja luotettavuus

Tutkimusaineiston keruutapa, aineiston käsittely ja arkistointi liittyvät oleellisesti siihen, voidaanko tietoa pitää luotettavana. Robert K. Mertonin mukaan tieteen moraalista arvopohjaa kuvaavat neljä keskeistä normia. Universalismin normin mukaan tieteellisen väitteen esittäjän ominaisuudet eivät vaikuta tiedon hyväksymiseen. Toisen, eli kommunismin normin mukaan tutkimuksen tulokset ovat julkisia ja kaikkien tiedeyhteisön jäsenten hyödynnettävissä. Kolmas normi, pyyteettömyys, tarkoittaa tieteessä uuden tiedon etsimistä ottamatta huomioon tutkijan omaa henkilökohtaista etua ja arvovaltaa. Viimeinen Mertonin normeista,

järjestelmällinen epäily, toteutuu johtopäätösten ja arvioiden lykkäämistä, kunnes niille on saatu luotua vankka pohja empiirisen aineiston pohjalta. Näiden normien voidaan nähdä edistävän uuden tiedon tuottamista ja olevan myös itsessään hyviä periaatteita. Tieteellisen tutkimuksen voi nähdä olevan oikeutettua ja perusteellisesti tehtyä, kun tutkimusprosessissa noudatetaan normeja, jotka lähtökohtaisesti pyrkivät tieteen riippumattomuuteen ja uuden todennetun tiedon tuottamiseen pyyteettömästi. (Kuula 2006, 24 – 26.)

Työssämme mukana olleet päiväkodit tekevät yhteistyötä Iceheartsin kanssa. Päiväkodit, lastentarhanopettajat sekä lastentarhanopettajien kertomat lapset, pysyvät työssämme nimiensä puolesta salassa. Emme ole maininneet esimerkiksi päiväkotien sijaintia tai mitään sellaista, josta lukija voisi päätellä, mistä päiväkodeista on kyse. Haastattelutilanteiden alussa kerroimme tämän myös haastateltaville sekä kysimme aina lupaa haastattelujen äänittämiselle.

Haastatteluissa käytimme tukena myös lomaketta, jonka haastateltava täytti haastattelun lopussa. Käyttämämme lomakkeen kysymykset olivat tehty niin, että täytetystä lomakkeesta ei voi paljastua mitään salassa pidettäviä tietoja esimerkiksi lasten, haastateltavien tai päiväkotien nimiä. Käytimme opinnäytetyössämme hyödyksi haastateltavilta saatuja tapausesimerkkejä lapsista, mutta kirjoitimme ne paljastamatta kenenkään nimiä. Tapausesimerkit ovat kirjoitettu totuudenmukaisesti sekä ne ovat kirjoitettu elävöittämään ja syventämään tekstiämme. Haastatteluiden äänitteet litteroimme, jotta saisimme parhaan mahdollisen tiedon, mutta äänitteet ja litteroidut tekstit hävitämme saatuamme työmme valmiiksi.

Pohtiessamme opinnäytetyömme luotettavuutta, meille heräsi kysymys haastateltaviemme määrästä. Koska haastateltavien määrä oli suhteellisen pieni ja haastattelut tapahtuivat vain tietyllä Helsingin alueella, opinnäytetyömme tuloksia ei voida yleistää. Kuitenkin sillä pyritään kuvaamaan mahdollisimman tarkasti tätä yhtä rajattua ilmiötä, eli uuden Icehearts-joukkueen kokoamista. Meidän oli tarkoitus haastatella lastentarhanopettajia seitsemästä päiväkodista, mutta sairastapauksen vuoksi yksi haastattelu jäi toteutumatta. Yhden näkökulman puuttuminen ei tunnu varsinaisesti horjuttavan tutkimustulosten luotet-

tavuutta, mutta haastateltavien pienen määrän johdosta yksikin pois jäänyt haastattelu supistaa aineiston määrää. Mitä pienempi aineisto on, sitä tärkeämmäksi tulee sen laatu ja sisältö (Ronkainen, Pehkonen, Lindblom-Yläne & Paavilainen 2011, 146). Haasteenamme oli toteuttaa haastattelut niin, että saisimme mahdollisimman kattavia ja tutkimuskysymyksiin pureutuvia vastauksia. Tämä oli asia, johon keskityimme ja panostimme.

Pyrimme tutkimusaineistoa analysoidessamme siihen, että analyysia ei ohjaisi ennakko-oletukset, joita olimme saaneet perehtyessämme aiheemme teoreettiseen tietoon. Lomakkeeseen olimme kuitenkin jo kirjanneet neljä oletettua syytä poikien ehdottamiselle, josta voi päätellä, että meillä oli jonkinlainen odotus tulevista tuloksista. Tätä ennakko-oletusten toteutumista pyrimme lieventämään lisäämällä lomakkeeseen vapaan kohdan, johon sai halutessaan kirjoittaa syitä näiden listattujen perusteiden ulkopuolelta. Myös haastattelussa pyrimme olemaan johtamatta keskustelua omien ennakko-oletustemme suuntaan, antamalla haastateltavan kertoa oma näkemyksensä ja olemalla avoimia ottamaan vastaan tiedon sellaisenaan. Tulokset eivät olleet meitä suuresti yllättäviä tästä huolimatta, vaikka iloksemme saimme myös useita odottamattomia perusteita poikien valinnoille.

Luotettavuuden arvioinnissa tulee ottaa huomioon kokemattomuutemme haastattelijoina sekä tutkijoina. Tämä opinnäytetyö on meidän kummankin ensimmäinen laajempi tutkimus. Opinnäytetyössämme olemme pyrkinneet kuvaamaan mahdollisimman tarkasti tutkimusprosessin kulun. Tarkoitus on antaa lukijalle mahdollisuus tehdä oma arvionsa tutkimuksen luotettavuudesta sekä eettisyydestä.

LÄHTEET

- Cacciatore, Raisa & Koiso-Kanttila Samuli 2008. Pelastakaa pojat! Helsinki: Minerva
- Cantell Hannele 2010. Ratkaiseva vuorovaikutus. Juva: WS Bookwell Oy
- Forssén, Katja 2012. Katsaus taloudellisen niukkuuden ja suomalaisten lapsiperheiden hyvinvoinnin trendeihin vuosina 1995–2010. Teoksessa Katja Forssén, Irene Roivainen, Satu Ylinen ja Jari Heinonen (toim.) Kohtaako sosiaalityö köyhyyden? 105–124.
- Gottberg, Eva 2012. Lapsen juridiset oikeudet. Teoksessa Annlis Söderholm & Satu Kivitiie-Kallio (toim.) Lapsen kaltoinkohtelu. Duodecim: Helsinki 2012, 48 – 61.
- Hartley-Brewer, Elizabeth 2006. Kehu ja kasvata: poika. Helsinki: Helmi 2006.
- Hermanson, Elina 2012. Erilaiset temperamentit: Itsetunto syntyy hyväksytyksi tulemisen tunteesta. Terveyskirjasto: Duodecim 2016
- Hiilinen, Inkeri & Takkinen, Seliina 2014. Icehearts-joukkueen kokoamisprosessi. Ammattilaisten näkemyksiä kokoamisprosessin toteutuksesta. Diakonia-ammattikorkeakoulu: Opinnäytetyö. Viitattu 3.3.2016. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/82347/Hiilinen_Inkeri.pdf?sequence=1
- Hirsjärvi, Sirkka, Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2008. Tutki ja kirjoita. Kirjayhtymä Oy.
- Iceheartsin nettisivut. <http://www.icehearts.fi/icehearts.html>
- Katisko, Marja 2013. Maahanmuuttajataustaiset perheet lastensuojelun asiakaina. Helsinki: Diakonia-ammattikorkeakoulu.
- Keltikangas-Järvinen, Liisa 2012. Temperamentti, stressi ja elämänhallinta. Helsinki: WSOY.
- Kerkkänen, Heikki & Säävälä, Minna 2015. Maahanmuuttajien psyykkistä hyvinvointia ja mielenterveyttä edistävät tekijät ja palvelut. Systemaattinen tutkimuskatsaus. Työ- ja elinkeinoministerin julkaisuja. Viitattu 31.8.2016. http://www.kotouttaminen.fi/files/43286/TEMjul_40_2015_web_09062015.pdf

- Koivula Merja 2010. Lasten yhteisöllisyys ja yhteisöllinen oppiminen päiväkodissa. Jyväskylän opisto.
- Kupiainen, Antero 2009. Perhetyön tarve kasvaa. Lapsiperheiden arki kaipaa tukea. Teoksessa Jaana Syrjälä (toim.) Väestöliiton vuosikirja 2009. Hyvän arjen puolesta. Helsinki: Väestöliitto 2010. 6–11.
- Kuula, Arja 2006. Tutkimusetiikka. Aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys. Tampere: Vastapaino 2006.
- Lastensuojelulaki 13.4.2007/417. Viitattu 24.11.2016.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417>
- Liuska, Kirsi & Turunen, Tiina 2015. Häijyherneitä ja lempeyslientä: opas lasten ristiriitatilanteiden ehkäisyyn. Jyväskylä: PS-Kustannus 2015.
- Lundán, Arja 2012. Konstit vähissä: ratkaisuja haastaviin kasvatustilanteisiin. Jyväskylä: PS-Kustannus 2012.
- Mannerheimin lastensuojeluliitto 2010. Viitattu 9.2.2016. <http://mll-fi-bin.directo.fi/@Bin/9db675d4f0670cafc9d8797b8e6888d9/1454587089/application/pdf/13132260/Nuorten%20kokemuksia%20perheen%20taloudellisesta%20tilanteesta%20LOW%20RES.pdf>
- Mattila, Kati-Pupita 2011. Lapsen vahvistava kohtaaminen. Jyväskylä: PS-kustannus 2011.
- Nissilä, Leena, Nurminen, Anne & Sarlin, Hanna-Mari 2007. Erityistä tukea tarvitsevat maahanmuuttajataustaiset oppilaat aamu- ja ilta-päivätoiminnassa. Teoksessa Riitta Rajala (toim.) Erityistä tukea tarvitsevat oppilaat aamu- ja ilta-päivätoiminnassa. Helsinki: Opetushallitus 2007. 12 – 16.
- Novitsky, Anja. Lasten kasvatuksesta ja vanhemmuudesta. Väestöliitto.
<http://www.vaestoliitto.fi/@Bin/1716857/VENÄJÄ+suomeksi.pdf>
- Opetus- ja kulttuuriministeriö 2014. Lasten ja nuorten liikunnan harrastaminen kallistunut. Viitattu 26.10.2016.
http://www.minedu.fi/OPM/Tiedotteet/2014/04/lasten_ja_nuorten_liikunnan_kustannukset.html?lang=fi
- Paananen, Reija & Gissler, Mika 2014. Hyvinvointi ulottuu sukupolvien yli. Teoksessa Johanna Lammi-Taskula & Sakari Karvonen (toim.) Lapsiperheiden hyvinvointi 2014. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos: Helsinki 2014. 208 – 215.

- Pyhäjoki, Jukka & Koskimies, Mimosa 2009. Varhainen puuttuminen ja dialogisuuden edistäminen huoltien vyöhykkeillä. Teoksessa Johanna Lammi-Taskula, Sakari Karvonen ja Salme Ahlström (toim.) Lapsiperheiden hyvinvointi 2009. Helsinki: Terveystieteiden ja hyvinvoinninlaitos 2009. 186 – 195. Viitattu 9.2.2016.
<https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/80047/0e6f5676-9ccf-4490-8496-45c7b3acce5f.pdf?sequence=1#page=187>
- Ronkainen, Suvi, Pehkonen, Leila, Lindblom-Ylänne, Sari & Paavilainen, Eija 2011. Tutkimuksen voimasanat. Helsinki: WSOYpro Oy.
- Saaranen-Kauppinen, Anita & Puusniekka, Anna 2006. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarasto Viitattu 31.8.2016 <http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus>
- Salmi, Minna, Sauli, hannele, Lammi-Taskula, Johanna 2012. Lasten ja lapsiperheiden asema nyky-Suomessa. Teoksessa Annlis Söderholm & Satu Kivitie-Kallio (toim.) Lapsen kaltoinkohtelu. Duodecim: Helsinki 2012. 22 – 47.
- Sinkkonen, Jari & Korhonen, Laura 2015. Pulassa lapsen kanssa. Riika: Livonia Print
- Sosiaalialan ammattikorkeakouluverkosto 2016. Sosiaalialan ammatikorkeakoulutuksen kompetenssit.
- Suutala, Hillevi 2014. Perheen näkökulma. Teoksessa Päivi Hamarus, Pekka Kanervio, Laila Landén ja Seppo Pulkkinen (toim.) Huuto! Lasten ja nuorten hyvinvoinnin puolesta. Jyväskylä: PS-kustannus 2014. 17 – 35.
- Syväoja, Heidi, Kantomaa, Marko, Laine, Kaarlo, Jaakkola, Timo, Pyhältö, Kirsi & Tammelin, Tuija 2012. Opetushallitus, Muistio 2012:5. Helsinki: Opetushallitus ja Likes-tutkimuskeskus. Nettijulkaisu. Viitattu 30.8.2016.
http://www.oph.fi/download/144729_Liikunta_ ja_ oppiminen_2.pdf
- Sääkslahti, Arja 2015. Liikunta varhaiskasvatuksessa. Jyväskylä: PS-Kustannus 2015.
- Terveystieteiden ja hyvinvoinninlaitos 2015. Lastensuojelu. Viitattu 9.2.2016.
https://www.thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/peruspalvelut/ehkaiseva_lastensuojelu

- Tiitinen, Irina 2013. ”Hänhän on pohjimmiltaan hyväntahtoinen poika”. Icehearts-joukkueen prosessikuvaus; Millä perustein lapsia on valittu joukkueeseen? Laurea-ammattikorkeakoulu: Opinnäytetyö. Viitattu 3.3.2016.
<http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/55114/ONT%20.pdf?sequence=1>
- Tolonen, Tarja 2009. Vanhemmuuden puute ja nuorten sosiaalinen pääoma. Teoksessa Marjatta Bardy (toim.) Lastensuojelun ytimissä. Terveysten ja hyvinvoinnin laitos: Helsinki 2009. 144 – 162
- Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällön analyysi. Helsinki: Tammi 2009.
- Turkka, Ilkka & Turkka, Ville 2008. Joukkue kasvun tukena. Juva: WS Bookwell Oy.
- Vartiamäki, Teemu 2016. Sähköpostitse annettu tiedonanto 9.9.2016.
- Vartiamäki, Teemu & Niemelä, Miika 2010. Icehearts – koulun kyljessä. Vaasa.
- Viljamaa, Janne 2009. Mitä minä teen tämän lapsen kanssa? Juva: WS Bookwell Oy.
- Vuori, Anne 2012. Vähävaraisten lapsiperheiden hyvä vointi ja sen tukeminen.
- Wickström, Mika 2014. Lapsia liukkaalla jäällä.

LIITE 1. Kyselylomake lastentarhanopettajille

KYSELYLOMAKE LASTENTARHANOPETTAJILLE

Vastaajan taustatiedot

1. Kuinka kauan päiväkotinne on tehnyt yhteistyötä Iceheartsin kanssa? Ympyröi vaihtoehto.

1. Alle 1 vuotta
2. Alle 3 vuotta
3. Alle 5 vuotta
4. Yli 5 vuotta

2. Oletko ehdottanut poikia aikaisemmin Icehearts-joukkueisiin?

Kyllä En

Vapaa kommentti:

Yhteistyö Iceheartsin kanssa

3. a) Mitkä tekijät sinun kokemuksesi mukaan vaikuttivat siihen, miten poikia ehdotettiin Icehearts-joukkueeseen?

1. Perheen vähävaraisuus
2. Ryhmässä toimimisen vaikeus
3. Lapsen heikko tukiverkosto
4. Puutteelliset harrastusmahdollisuudet
5. Muu, mikä?

Vapaa kommentti:

3. b) Mikä sinun henkilökohtainen mielipiteesi varhaiskasvattajana on siihen, millainen lapsi hyötyisi tällaisesta tuesta eniten?

4. Valittiinko ehdottamistanne lapsista jokainen joukkueeseen?

Kyllä Ei

Vapaa kommentti:

5. Oliko selvää ketkä lapsista olisivat tällaisen tuen tarpeessa vai perustuivatko valinnat pidempään seurantaan?

6. Mikä odote sinulla on varhaiskasvattajana Icehearts –joukkue toiminnan vaikutuksista ehdottamiesi poikien kohdalla?
